

บทที่ 8

กระบวนการยุติธรรม

นักอาชญาวิทยาและผู้เชี่ยวชาญว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมในระบบงานอาชญา-
ยุติธรรมก้าวหน้าซึ่งมีความเห็นเป็นข้อยุติว่า รูปแบบแห่งการรวมงานป้องกันอาชญากรรมที่ดีขึ้น
อยู่กับปัจจัยการควบคุมประสิทธิภาพภายในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมโดยตรง และความ
สามารถในอันที่จะใช้ปัจจัยแวดล้อมเป็นสื่อเชื่อมต่อการป้องกันอาชญากรรมที่สมเหตุผล รวมทั้ง
การแก้ไขสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมทางสังคมต่าง ๆ ควบคู่กันไป โดยอาศัยหลักปฏิบัติสำคัญ
ต่าง ๆ ดังนี้

1. หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม จะต้องมีความกว้างและเพียรพยายามสร้างเสริม
ความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับปัญหาพื้นฐานการปฏิบัติงานในลักษณะที่เป็นระบบบริหารที่มีความ
สัมพันธ์อย่างใกล้ชิดอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา และให้เป็นที่รับรู้แก่ประชาชน รวมตลอดจนการ
วิจัยศึกษาพฤติกรรมผู้ปฏิบัติงาน และความล้าสมัยในการบริหารงานเพื่อให้สามารถสนองตอบ
ต่อการบริหารงานระบบอาญายุติธรรม ที่สอดคล้องกับภาวะความเปลี่ยนแปลงของสังคมใน
ปัจจุบันยิ่งขึ้น

2. ในด้านประชาชน จำเป็นต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่
พลเมืองดี ดำรงอยู่ในศีลธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องให้ความสนใจเกี่ยวกับมาตรการเพื่อ
พิทักษ์คุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง การรายงานอาชญากรรมในทันทีทันใดแก่เจ้าหน้าที่
ตำรวจ และการเป็นพยานแห่งคดีที่ตนประสบพบเห็นโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองต้องจัดสรร
บริการ และประกันความลับและความปลอดภัยแก่พยานเป็นอย่างดีประกอบกันไปด้วย

3. การกำหนดมาตรการในอันที่จะลดภัยแห่งอาชญากรรมนั้น ให้รวมถึง “การแก้ไข
ปัญหาพื้นฐานอันเป็นบ่อเกิดแห่งอาชญากรรม” เช่น ปัญหาความเสื่อมโทรมในสังคมปัญหา
เศรษฐกิจ ปัญหาทางการศึกษา ปัญหาบุคคลผู้เป็นภัยต่อสังคม ปัญหาเสพติดให้โทษ ปัญหา

การประพุดิมีชอบของเจ้าพนักงานแห่งรัฐ และ ฯลฯ กับการสร้างความหวังให้ประชาชนประจักษ์ชัดถึงผลการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่อย่างฉับพลันทันด่วน เป็นต้น ว่าการเพิ่มพูนขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในอันที่จะทำการจับกุมผู้กระทำผิดแท้จริงได้ด้วยความรวดเร็ว แน่อน การดำเนินคดีที่มีประสิทธิภาพ และการลงโทษผู้กระทำผิดที่เหมาะสมกับความผิดที่เกิดขึ้น และประสานกลมกลืนกับแนวนโยบายอาญาของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

4. การพัฒนานโยบายอาญาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มีความต่อเนื่องในทางปฏิบัติ เฉพาะในการร่างแผนชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525 - 2529 ก็ได้มีการบรรจุให้มีแผนความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และสวัสดิการสังคม รวมอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ไว้ด้วย ก็ได้พิจารณาเห็นว่าสถิติผู้ต้องขังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นประมาณร้อยละ 5 ต่อปี ในขณะที่แนวโน้มแห่งอัตราเพิ่มของประชากรมีเพียงร้อยละ 3 ต่อปี เท่ากับเป็นการบ่งชี้ให้เห็นว่า อัตราการเพิ่มของอาชญากรรมสูงกว่าการเพิ่มของพลเมือง ทั้งนี้ถ้าสามารถนับรวมสถิติคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้มีการแจ้งด้วยแล้ว จะมีสถิติสูงขึ้นอีก ย่อมเป็นสัญญาณเตือนให้เห็นถึงภัยแห่งอาชญากรรมอย่างเด่นชัด จึงได้กำหนดเป้าหมายในอันที่จะลดปัญหาอาชญากรรม รวม 5 ประเภทคือ อาชญากรรมทางเพศ ชีวิต ร่างกายและเสรีภาพ การประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน การประพุดิผิดของเด็กและเยาวชน การกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และปัญหาการก่อความวุ่นวายเดือดร้อนทางเศรษฐกิจและการใช้อิทธิพลในทางมิชอบ โดยได้กำหนดแผนแม่บทในอันที่จะให้มีความประสานและกำหนดแผนงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรมร่วมกันระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไป เพื่อให้บังเกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติตามแผนป้องกันอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น

ฉะนั้น เพื่อประโยชน์เกื้อกูลต่อการประสานงานในกระบวนการยุติธรรมจึงสมควรที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจะต้องมีการประสานในด้านนโยบายและระดับการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด โดยมีข้อควรแก่การพิจารณาดังต่อไปนี้

1. การจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรม หรือคณะกรรมการเสนอแนะนโยบายการป้องกันสังคมของรัฐบาล ในรูปแบบคล้ายคลึงกับการจัดตั้งคณะกรรมการบังคับใช้กฎหมายและการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมประจำสำนักประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา (The President Commission on Law Enforcement and Administration of Justice) เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและวิธีปฏิบัติในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมแก่รัฐบาล ปรากฏว่าข้อเสนอแนะของคณะกรรมการดังกล่าวเป็นผลให้มีการปรับปรุงกิจการตำรวจพร้อมกับประกาศใช้กฎหมายปราบ

อาชญากรรมฉบับใหม่ (New Anti-Crime Laws) เพื่อเพิ่มโทษอาชญากรโดยอาชีพ หรือติดสินไต่สูงขึ้นไปจากเดิม กำหนดให้มีการประหารชีวิตแก่ผู้วางระเบิดในลักษณะร้ายแรง เช่นวางระเบิดตึกสถานที่ราชการรวมทั้งการเพิ่มโทษแก่ผู้จำหน่ายยาเสพติดให้โทษสูงขึ้นจนถึงขั้นจำคุกตลอดชีวิต อนุมัติเงินงบประมาณเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบำบัดรักษา และการวิจัยปัญหาเสพติดให้โทษ เป็นต้น

2. จัดตั้งศูนย์เก็บข้อมูลและสถิติอาชญากรรมกลาง สำหรับหน่วยงานกระบวนการยุติธรรม เพื่อเป็นปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการเก็บข้อมูลที่ต้องการและประโยชน์ในการวางแผนป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพและประหยัด

3. ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ประสานงานกระบวนการยุติธรรมในลักษณะเป็นการถาวรระหว่างตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ เพื่อปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความเห็น และปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานโดยสม่ำเสมอไม่ขาดตอน

4. จัดตั้งสถาบันฝึกอบรมร่วมกันสำหรับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรม โดยจัดหลักสูตรแนวการฝึกอบรม เน้นหนักในด้านหลักการบังคับใช้กฎหมาย อาชญาวิทยา สังคมศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ หลักบริหารที่มีความจำเป็นเกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติงาน การสร้างเสริมพัฒนาทัศนคติ และการใช้หลักจริยธรรมในแขนงอาชีพของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมอย่างจริงจัง

5. ดำเนินการส่งเสริมระบบการประเมินผลและติดตามผลการปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมในรอบปีงบประมาณโดยต่อเนื่อง รวมถึงการปรับปรุงโครงสร้างและระเบียบปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ให้สอดคล้องสมานฉันท์ระหว่างกัน จนสามารถสนองต่อการผดุงความยุติธรรมและการรักษาความปลอดภัยต่อประชาชนที่มีสัมฤทธิ์ผลและประหยัด เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพ ภารกิจ สืบสวน สอบสวน จับกุมของตำรวจ การจัดหาความแก่จำเป็นหรือผู้ต้องหาผู้ยากไร้หรือใช้เพื่อการต่อสู้ในคดีอาญา การปรับปรุงระบบงานอัยการให้ก้าวไปสู่หลักมาตรฐานสากล การปรับปรุงและเพิ่มจำนวนศาลให้เพียงพอแก่ความจำเป็น การใช้วิธีการลงโทษผู้กระทำผิด โดยคำนึงถึงดุลยภาพแห่งความปลอดภัยของสังคม กับการแก้ไขผู้กระทำผิดในอันที่จะลดจำนวนผู้กระทำผิดซ้ำให้น้อยลง รวมตลอดถึงการใช้จ่ายทางสังคมและชุมชนแก้ไขปัญหอาชญากรรม

กระบวนการยุติธรรม คือ แบบแผนการดำเนินงานเพื่อให้ความยุติธรรมแก่ผู้กระทำผิดหน้าที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรมได้แก่ การป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดกฎหมายอย่างเป็นธรรม โดยทั่วไประบบงานกระบวนการยุติธรรมประกอบด้วยหน่วยงานต่าง ๆ ทำหน้าที่รับผิดชอบอันได้แก่ ตำรวจ อัยการ ศาล ระบบคุมประพฤติ

ราชทัณฑ์ ซึ่งมีการพัฒนามาเป็นลำดับตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและสภาพการเปลี่ยนแปลงสังคม

ตำรวจ

ตำรวจ คือ เจ้าพนักงานที่กฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ในการตรวจรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ส่วนอาชญากรรมคือการกระทำใด ๆ อันกฎหมายที่ใช้ขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ ตำรวจมีหน้าที่ป้องกันและปราบปรามมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้น จะโดยบังเอิญหรือโดยเจตนาให้อาชญากรรมเกิดขึ้นก็ตามตำรวจจะต้องเข้าดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งให้อาชญากรรมที่เกิดขึ้นนั้นหมดสิ้นไป

อำนาจหน้าที่ของตำรวจ

- อำนาจหน้าที่ในการรักษากฎหมาย ตำรวจมีหน้าที่ป้องกันมิให้ผู้กระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น ถ้าหากมีผู้กระทำผิดก็จะมีอำนาจจับกุมดำเนินคดีตามกระบวนการวิธีพิจารณาตามอาญา

- อำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย ตำรวจจะคอยตรวจตราดูแลมิให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดที่จะทำให้ความสงบเรียบร้อยของประชาชน หากเกิดความไม่สงบขึ้น ตำรวจจะต้องเข้าช่วยเหลือบรรเทาและแก้ไขเหตุการณ์ให้เข้าสู่ความเรียบร้อยโดยเร็ว

- อำนาจหน้าที่ในการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การป้องกันนี้เป็นการป้องกันจากอันตรายทุกอย่างเท่าที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ตำรวจ ไม่เฉพาะแต่การป้องกันโจรผู้ร้ายเท่านั้น การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจมีทั้งเป็นการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนมิให้เป็นอันตรายที่เกิดจากการกระทำของตนเอง เป็นต้นว่า ผู้จะกระทำอาชญากรรม หากตำรวจประสพเหตุจะรีบหาทางป้องกันและแก้ไข ส่วนการป้องกันทรัพย์สินของประชาชนได้แก่ การตรวจท้องที่ เพราะนอกจากจะป้องกันทรัพย์สินของประชาชนแล้วยังเป็นการป้องกันทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติมิให้เป็นอันตราย

- อำนาจหน้าที่ในการสืบสวนคดีอาญา ซึ่งตำรวจกระทำได้ทั้งก่อนและหลังการกระทำผิดเพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรม

- อำนาจหน้าที่ในการให้บริการแก่ประชาชน

- อำนาจหน้าที่พิเศษ เช่น เวลาสงคราม ตำรวจต้องทำหน้าที่ตำรวจสนาม ทำการรบและป้องกันภัย และยังมีหน้าที่อารักขานุคคลสำคัญ

การป้องกันอาชญากรรมในหน้าที่ตำรวจ เป็นการอธิบายให้ทราบถึงหน้าที่ที่เป็นหัวใจของตำรวจ คือ การป้องกันอาชญากรรม ไม่ใช่การปราบปรามหรือจับกุมดั่งที่คนทั่วไปเข้าใจ

วิธีปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ เริ่มตั้งแต่มีการแจ้งหรือความปรากฏแก่ตำรวจว่ามีอาชญากรรมหรือการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น ตำรวจจะต้องรีบไประงับปราบปรามการกระทำผิดช่วยเหลือผู้ได้รับบาดเจ็บ สืบสวนจนแน่ชัดว่าใครกระทำความผิดแล้วจึงจับกุมมาควบคุมไว้เพื่อทำการสอบสวนรวบรวมหลักฐานเพื่อนำผู้กระทำความผิดฟ้องศาลต่อไป

ความคุ้มครองในการใช้อำนาจหน้าที่ของตำรวจ ถ้าหากปฏิบัติหน้าที่ตามตบตบกฎหมายที่วางไว้ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตก็จะได้ความคุ้มครองอย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจในการทำงาน

การปรับปรุงทัศนคติของตำรวจต่อประชาชน ในทุกวันนี้ปรากฏว่ายังมีประชาชนหวาดกลัวตำรวจ จึงควรจะได้ฟื้นฟูความสัมพันธ์อันดีระหว่างตำรวจกับประชาชนโดยตำรวจจะต้องปรับปรุงทัศนคติของตำรวจให้ประชาชนมีความเลื่อมใส ดังนี้

1. ตำรวจจะต้องไม่แสดงท่าทีเป็นปฏิปักษ์ต่อประชาชน กล่าวโดยทั่วไปแล้วการที่ตำรวจเป็นผู้รักษากฎหมายย่อมจะได้รับความต่อต้านจากประชาชน เพราะผู้ที่ทำผิดกฎหมายส่วนมากได้แก่ ประชาชน วิธีการที่จะให้ประชาชนมีความเลื่อมใสตำรวจ ตำรวจจะต้องแสดงท่าทีเป็นมิตรกับประชาชน เมื่อประชาชนทำผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็เพียงใช้วิธีพูดชี้แจงให้เข้าใจถึงความถูกต้องด้วยความสุภาพ มิใช่ใช้วิธีการชู้กรรโชกให้ผู้กระทำความผิดได้รับความอับอาย ทั้งนี้ไม่ควรถึงกับจับกุมไปดำเนินการตามตบตบกฎหมายทุกกรณี ตำรวจจะต้องแสดงท่าทีให้เห็นว่าพร้อมที่จะช่วยเหลือประชาชนทุกขณะ ไม่แสดงท่าทีที่จะจับผิดประชาชน จึงจะทำให้ประชาชนนิยมตำรวจได้

2. ตำรวจจะต้องทำตัวให้ประชาชนเห็นว่าเป็นผู้สุจริตและไว้วางใจได้ ประชาชนส่วนมากมักเข้าใจว่าผู้ที่เข้ามารับราชการเป็นตำรวจจะหวังความร่ำรวยโดยทุจริตต่อหน้าที่ราชการ เมื่อประชาชนมาติดต่อกับตำรวจจึงหวาดเกรงว่าตำรวจจะเรียกร่องเงินทองหรือประโยชน์อื่นใดในเรื่องนี้ตำรวจจะต้องแสดงให้ประชาชนเห็นว่าตำรวจเป็นผู้บริสุทธิ์ ให้ความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายที่มาติดต่อ ไม่เรียกร่องประโยชน์ มีความซื่อสัตย์สุจริตในหน้าที่ราชการ ยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ทุกฝ่าย เพื่อที่จะให้เกิดความยุติธรรมและความสะดวกรวดเร็วเท่าที่จะทำได้

3. ตำรวจจะต้องมีกิริยาวาจาสุภาพ เท่าที่ปรากฏในปัจจุบัน ยังมีตำรวจที่แสดงกิริยาไม่สุภาพ

4. ตำรวจจะต้องมีความรอบรู้ในหน้าที่ โดยที่ประชาชนพึงเล็งให้ความสนใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ ฉะนั้นการที่ตำรวจจะปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้องจะต้องได้รับการอบรมหรือศึกษามาอย่างดี ถ้าหากปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผิดพลาด ทั้งนี้จะเนื่องจากความประมาทหรือ

ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จะถูกประชาชนตำหนิหรือขาดความเลื่อมใสตำรวจได้

5. ตำรวจจะต้องเอาใจใส่ตัวประชาชน ควรให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในทุก ๆ เรื่องเท่าที่จะสามารถทำได้ เมื่อประชาชนเกิดเรื่องที่เป็นคดีมาถึงสถานีตำรวจ ตำรวจต้องแสดงให้เห็นว่าพร้อมที่จะดำเนินการโดยฉับพลัน รีบดำเนินการทุกกรณี แม้แต่กรณีเล็กน้อยก็ตาม โดยเฉพาะควรเอาใจใส่แก่ทุกคน เพื่อที่จะสร้างความเลื่อมใสแก่ประชาชน

จากภารกิจต่าง ๆ บทบาทของตำรวจมีความเกี่ยวข้องกับสิทธิ เสรีภาพ และความยุติธรรม ความผิดพลาดในการบริหารงานของตำรวจไม่เพียงแต่จะเป็นเหตุให้สมาชิกในสังคมไม่ได้รับความยุติธรรม อาจเป็นเหตุให้การดำเนินงานของหน่วยงานอื่น ๆ ในกระบวนการยุติธรรมประสบปัญหาและข้อยุ่งยากอื่น ๆ ในการรักษาความยุติธรรมในสังคมด้วย

อัยการ

งานอัยการเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม พนักงานอัยการในฐานะทนายของแผ่นดิน และในฐานะส่วนหนึ่งของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ทำหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการสอบสวนการกระทำผิด พิจารณาฟ้องร้องคดีในฐานะโจทก์ฟ้องผู้กระทำผิดต่อศาลและดำเนินการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายและคำพิพากษาของศาล

พนักงานอัยการมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์อย่างใกล้ชิดทั้งในด้านการปรึกษาข้อกฎหมาย การพิจารณาฟ้องร้องคดี การชั้นสูตรพลิกศพผู้ต้องขังตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานเรือนจำและทัณฑสถาน การประสานงาน พระราชทานอภัยโทษในฐานะที่พนักงานอัยการแห่งท้องที่หรืออัยการทหารแห่งท้องที่ร่วมเป็นกรรมการดำเนินการพิจารณาการพระราชทานอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกาอภัยโทษร่วมเป็นคณะกรรมการพิจารณาลดวันต้องโทษจำคุกในฐานะที่พนักงานอัยการร่วมเป็นกรรมการพิจารณาลดวันต้องโทษจำคุกแก่ผู้ต้องขัง ตามนัยมาตรา 32 (7) แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2520 และในฐานะพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจฝากผู้ต้องหาเข้าควบคุมในเรือนจำและทัณฑสถานได้ตามกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477

ศาล

ระบบการดำเนินงานของศาลในกระบวนการยุติธรรมอยู่ในอำนาจตุลาการซึ่งเป็นอำนาจอิสระ ระบบงานศาลอยู่ในกระทรวงยุติธรรมแต่มีอำนาจอิสระที่จะพิจารณาคดี บทบาทของศาลต่อการพิจารณาความนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจำเป็นจะต้องรักษาความยุติธรรม

ให้เกิดขึ้นแก่สังคม การจะพิจารณาพิพากษาคดีตัดสินคดีใด ศาลจะต้องพิจารณาโดยอาศัยพยานหลักฐานมาสนับสนุน ซึ่งวิธีการค้นหาข้อเท็จจริงมีอยู่ 2 วิธี คือ ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน

ระบบกล่าวหา (Accusory system) หมายถึงระบบซึ่งผู้เสียหายต้องมาฟ้องกล่าวหาผู้กระทำผิดต่อศาล แล้วทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่นำพยานหลักฐานของตนมาแสดงต่อศาล ซึ่งศาลจะต้องมีความเป็นกลาง ฉะนั้นหลักฐานที่นำมาพิสูจน์จะต้องหนักแน่นรัดกุม

ระบบไต่สวน (Inquisitorial system) หมายถึง ระบบซึ่งเกิดขึ้นเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงซึ่งปรากฏจากการกระทำอันมิชอบโดยจะมีผู้กล่าวหาหรือไม่ก็ตาม รัฐจะทำหน้าที่สืบค้นหาความจริง

ในประเทศไทยแบ่งศาลออกเป็น 3 ชั้น คือ

1. ศาลชั้นต้น
2. ศาลชั้นอุทธรณ์
3. ศาลฎีกา

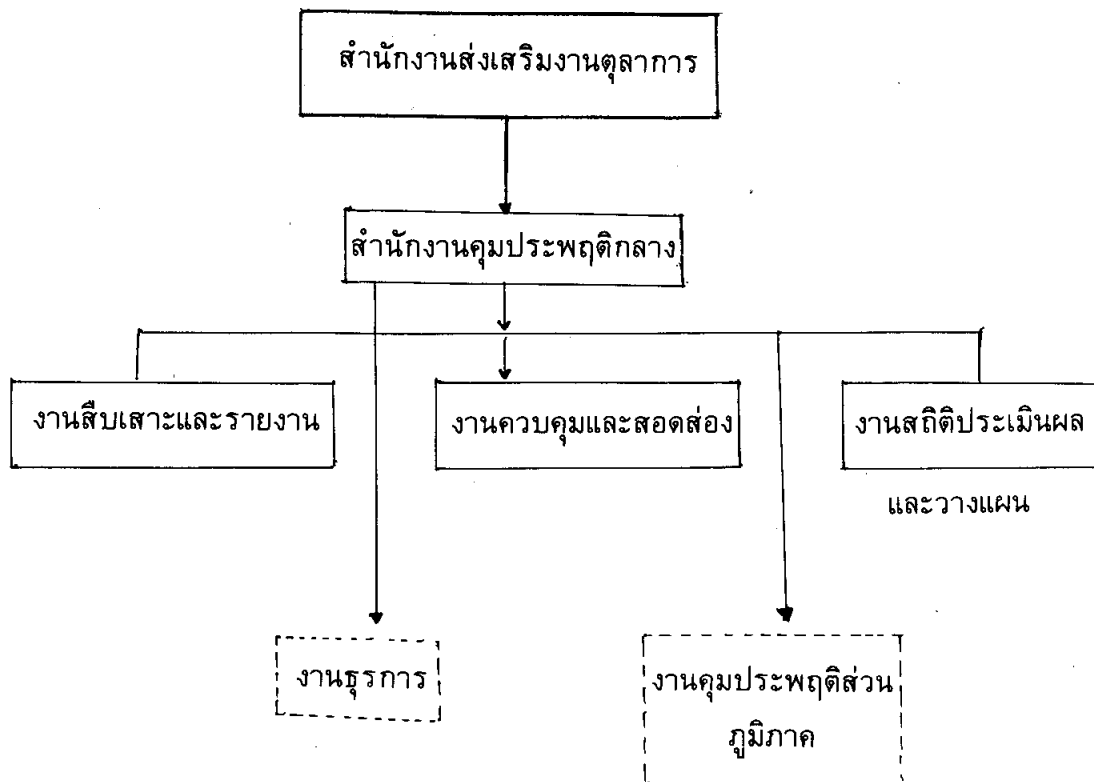
เมื่อคู่กรณีไม่พอใจการตัดสินของศาลชั้นต้น ก็สามารถจะอุทธรณ์ หรือฎีกาต่อไปได้ ซึ่งการตัดสินนั้นถือว่าสิ้นสุดในศาลฎีกา

งานคุมประพฤติ

การคุมประพฤติ (Probation) เป็นวิธีการที่ไม่ลงโทษผู้กระทำผิด แต่เป็นการปรับปรุงในรูประบบความถูกต้องซึ่งมีพื้นฐานมาจากการลงโทษ เป็นวิธีการภาคทัณฑ์ โดยพิจารณาเลือกผู้กระทำผิดบางคน ซึ่งคาดหวังว่าเขาจะสามารถเปลี่ยนทัศนคติ นิสัย ที่เคยกระทำมาก่อนในขณะที่อยู่ในชุมชนโดยอิสระ ซึ่งไม่ใช่วิธีการลงโทษแต่มีผู้ช่วยเหลือ ติดตามผลต่อผู้กระทำผิดนั้น ๆ ฉะนั้นระยะคุมประพฤติจึงเป็นระบบที่ใช้เป็นอุปกรณ์เพื่อจะดูแลผู้กระทำผิด โดยไม่ปรารถนาที่จะให้ผู้กระทำผิดนั้นทุบชัทรมาแต่พยายามป้องกันเขาจากการทรมาณ ผู้กระทำผิดจะต้องประพฤติดี เช่น อาจเป็นความผิดครั้งแรกไม่ร้ายแรง (Paul W. Tappan Crime, Justice and Correction, McGraw-Hill, N.Y. 1960)

ระบบการคุมประพฤติผู้กระทำผิด มีลักษณะที่ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูนอกเรือนจำ

ระบบงานคุมประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ในปัจจุบันเป็นระบบงานระดับกองสังกัดสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม เรียกว่าสำนักงานคุมประพฤติกลาง ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2522 และเปิดดำเนินงานคุมประพฤติเมื่อ 7 สิงหาคม 2522 มีการแบ่งส่วนราชการดังนี้

การแบ่งงาน

ระบบงานของสำนักงานคุมประพฤติกลาง แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. งานสืบเสาะและรายงาน มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการสืบเสาะและประมวลข้อเท็จจริง สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวจำเลย เช่น อายุ ประวัติการศึกษาการทำงาน การรับราชการทหาร สถานะการสมรส ประวัติการกระทำความผิด ลักษณะของความผิดและพฤติการณ์ในการกระทำความผิดที่กระทำในปัจจุบัน เป็นต้น แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นทั้งหมดไปวิเคราะห์และทำรายงานเสนอต่อศาล เพื่อประกอบดุลพินิจของศาลในการพิพากษาคดี ในรายงานที่เสนอต่อศาลนั้น พนักงานคุมประพฤติจะต้องแสดงความเห็นและขอเสนอแนะด้วยว่า ศาลควรจะใช้มาตรการชนิดใดกับผู้กระทำความผิดคนนั้น จึงเหมาะสม เช่น ลงโทษ จำคุกหรือรอกการลงโทษ โดยมีเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ เป็นต้น

2. งานควบคุมและสอดส่อง มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการควบคุม สอดส่อง ดูแลว่ากล่าวตักเตือนและช่วยเหลือผู้กระทำผิดที่ศาลมีคำสั่งให้คุมความประพฤติไว้เพื่อให้ผู้กระทำผิดปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดไว้และเพื่อมิให้กระทำความผิดซ้ำอีก ในการปฏิบัติงานดังกล่าวนี้พนักงานคุมประพฤติมีหน้าที่รับการรายงานตัวจากผู้ถูกคุมความประพฤติตามกำหนดเวลาที่ศาลสั่ง และออกไปสอดส่อง ณ ที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ทำงานของผู้ถูกคุมความประพฤติ เป็นต้น และจะต้องรายงานผลการคุมความประพฤติให้ศาลทราบเป็นระยะ นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติฝ่าฝืนเงื่อนไขหรือกระทำความผิดขึ้นใหม่ พนักงานคุมประพฤติจะต้องรายงานให้ศาลทราบเพื่อมีคำสั่งหรือดำเนินการตามที่เห็นสมควรต่อไป

3. งานสถิติประเมินผลและวางแผน มีหน้าที่รวบรวมข้อมูลทางสถิติเกี่ยวกับจำเลย และผู้ถูกคุมความประพฤติทุกคน ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการคุมประพฤติจัดให้มีธนาคารข้อมูลเพื่อการศึกษาและวิจัย ดำเนินการวิจัยทั้งแบบทั่วไปและแบบประเมินผลเสนอผลงานวิจัยและผลงานประจำเดือนหรือปี วางแผนงานและโครงการต่าง ๆ ในการคุมประพฤติของสำนักงานคุมประพฤติกลาง เพื่อให้งานคุมประพฤติดำเนินไปอย่างถูกหลักวิชาและมีประสิทธิผลตามนโยบายและเป้าหมายของรัฐบาล

อัตรากำลัง สำนักงานคุมประพฤติกลางมีผู้อำนวยการ 1 คน พนักงานคุมประพฤติสำหรับทำหน้าที่สืบเสาะและพินิจ 42 คน พนักงานคุมประพฤติที่ทำหน้าที่ควบคุมและสอดส่อง 35 คน นักวิจัย 2 คน นักสถิติ 2 คน และเจ้าหน้าที่ธุรการ 13 คน สำหรับงานคุมประพฤติส่วนภูมิภาคได้รับอัตรากำลังพนักงานคุมประพฤติ 28 คน และเจ้าหน้าที่ธุรการ 14 คน แล้ว

อำนาจหน้าที่และสิทธิ อำนาจหน้าที่ของสำนักงานและพนักงานคุมประพฤติตลอดจนสิทธิและหน้าที่ของจำเลยตลอดจนของผู้ถูกคุมความประพฤติ
ศึกษารายละเอียดจากการคุมประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่

ขั้นตอนในการสืบเสาะและพินิจก่อนศาลพิพากษา

1. ขั้นตอนของศาล เมื่อศาลเห็นสมควรให้มีการสืบเสาะและพินิจจำเลยรายใด ศาลจะคำสั่งในรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจจำเลยผู้นั้น ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ซึ่งโดยทั่วไปศาลจะกำหนดให้พนักงานคุมประพฤติเสนอรายงานต่อศาลภายในเวลา 15 วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งบางคดีศาลก็จะระบุในรายงานของศาลด้วยว่า ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจเน้นหนักในเรื่องใด เช่น ความประพฤติ การศึกษา หรือพฤติการณ์คดี แต่ในคดีที่ศาลมิได้ระบุเรื่องที่ให้นั้นหนัก พนักงานคุมประพฤติก็ต้องเน้นหนักในทุกเรื่องที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ซึ่งเกี่ยวกับ

เหตุที่ศาลจะใช้พิจารณาเพื่อประกอบดุลพินิจในการลงโทษจำเลย กล่าวคือ ในเรื่องของอายุ เหตุที่ศาลจะใช้พิจารณาเพื่อประกอบดุลพินิจในการลงโทษจำเลย กล่าวคือ ในเรื่องของอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของจำเลยตลอดจนสภาพความผิดและเหตุอื่นอันควรปรานี

เมื่อศาลมีคำสั่งในรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลดังกล่าวแล้ว เจ้าหน้าที่ศาลก็จะจัดการพิมพ์หนังสือแจ้งคำสั่งของศาลดังกล่าว (ตามแบบ ค.ป. 1 แผนกศาลใช้) นำเสนอให้ผู้มีคำสั่งลงนามและนำส่งสำนักงานคุมประพฤติ

2. ขั้นตอนของเจ้าหน้าที่ธุรการสำนักงานคุมประพฤติ เมื่อได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งให้ดำเนินการสืบเสาะและพินิจแล้ว เจ้าหน้าที่ธุรการสำนักงานคุมประพฤติจะลงทะเบียนรับคำสั่งและนำเสนอผู้บังคับบัญชา เพื่อมอบหมายให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการต่อไป

3. ขั้นตอนของพนักงานคุมประพฤติ

1. การรวบรวมเอกสารประกอบสำนวน เพื่อเป็นข้อมูลขั้นต้นในการปฏิบัติงาน เช่น คำฟ้อง คำให้การ รายงานกระบวนการพิจารณา คำร้องขอความปรานีของจำเลยและเอกสารประกอบคำร้องนี้ เช่น ใบรับรองการทำงาน ใบรับรองจากสถานศึกษา ใบรับรองแพทย์ บันทึกการชดใช้ค่าเสียหาย เป็นต้น เอกสารเหล่านี้พนักงานคุมประพฤติจะคัดลอกหรือถ่ายสำเนาจากสำนวนของศาลเพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบในสำนวนของพนักงานคุมประพฤติ เอกสารดังกล่าวจะช่วยให้พนักงานคุมประพฤติเข้าใจเรื่องราวที่เกิดขึ้น และจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวางแผนการสืบเสาะฯ ของพนักงานคุมประพฤติ

2. การสอบปากคำจำเลย เพื่อให้จำเลยอธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับตัวจำเลยและการกระทำความผิดที่ได้กระทำขึ้น ประเด็นที่จำเลยให้ถ้อยคำต่อพนักงานคุมประพฤติจะได้รับการตรวจสอบทุกประเด็น การสอบปากคำจำเลยนี้พนักงานคุมประพฤติจะกระทำไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง เพราะการพบจำเลยยิ่งมากครั้งก็ยิ่งจะทำให้พนักงานคุมประเวติรู้จักจำเลยมากขึ้น และยังคงเป็นประโยชน์ในการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาระหว่างที่มีการสืบเสาะด้วย

3. การตรวจสอบเอกสาร เอกสารทุกชิ้นที่จำเลยอ้างเพื่อขอความปรานี ไม่ว่าจะเป็นเอกสารที่จำเลยยื่นต่อศาลหรือต่อพนักงานคุมประพฤติ เช่น ใบรับรองการทำงาน ใบรับรองการศึกษา และความประพฤติจากสถานศึกษา ใบรับรองแพทย์ บันทึกการชดใช้ค่าเสียหาย พนักงานคุมประพฤติจะตรวจสอบเอกสารทั้งหมดว่าเป็นเอกสารที่แท้จริงหรือไม่ โดยตรวจสอบกับผู้ถือหนังสือรับรองดังกล่าว ทั้งนี้เพราะปรากฏอยู่เสมอว่าเอกสารดังกล่าวเป็นเอกสารปลอม ซึ่งหากไม่มีการตรวจสอบแล้ว จำเลยก็อาจจะได้รับประโยชน์จากเอกสารดังกล่าว นั้น

4. การสอบพยาน พยานที่สำคัญมักจะ ได้แก่ บิดามารดา ญาติพี่น้อง ผู้ให้ความอุปการะเลี้ยงดูหรือผู้ที่จำเลยพักอาศัยอยู่ด้วย เพื่อนบ้าน ครูบาอาจารย์ นายจ้างหรือผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน คู่สมรส บุตร คู่รัก เพื่อนรัก เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้เห็นเหตุการณ์ ผู้เสียหาย บุคคลในบ้านจำเลย สถานศึกษาหรือที่ทำงาน เป็นต้น

พนักงานคุมประพฤติจะสอบปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นเท่าที่จะสามารถทำให้เข้าใจสภาพของจำเลยและการกระทำของจำเลยได้อย่างถูกต้องและเป็นจริง โดยทั่วไปพนักงานคุมประพฤติจะออกไปสอบปากคำบุคคลเหล่านั้น ณ ที่อยู่หรือที่ทำงาน พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจเข้าไปในสถานที่ที่จำเลยอาศัยหรือทำการงานหรือมีความเกี่ยวข้องด้วยในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก เพื่อสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในสถานที่นั้น และหากมีความจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องเข้าไปในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น พนักงานคุมประพฤติสามารถกระทำได้เมื่อมีคำสั่งศาล ทั้งนี้ ตามมาตรา 6 (1) แห่งพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติ พ.ศ. 2522

นอกจากนี้ในกรณีที่พยานไม่ให้ความร่วมมือหรือมีเหตุจำเป็น พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจออกคำสั่งเรียกบุคคลมาให้ข้อเท็จจริง ตามมาตรา 6 (2) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวและยังมีอำนาจออกคำสั่งเรียกวัตถุพยานหรือพยานเอกสารตามมาตรา 6 (3) อีกด้วย

5. การสืบเสาะสภาพแวดล้อม พนักงานคุมประพฤติจะต้องออกไปตรวจสอบดูสถานที่และชุมชนที่อยู่อาศัยของจำเลย เพื่อดูสภาพความเป็นอยู่ตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ และในโอกาสเดียวกันนี้ก็จะได้สอบถามเพื่อนบ้านและบุคคลอื่น ๆ ถึงความประพฤติและชื่อเสียงของจำเลยก่อนถูกจับกุมไปดำเนินคดีว่าเป็นอย่างไร

6. การตรวจสอบประวัติการทำความผิด เนื่องจากจำเลยที่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อนไม่อยู่ในข่ายที่จะได้รับการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 พนักงานคุมประพฤติจึงต้องตรวจสอบประวัติการทำความผิดของจำเลยทุกราย และแม้ว่าจำเลยอาจจะไม่เคยต้องโทษถึงจำคุก แต่การถูกจับกุมดำเนินคดีหลายครั้งก็อาจแสดงให้เห็นว่าจำเลยมีพฤติกรรมที่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป และอาจส่อไปในทางเสียหาย

7. การตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะ การตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะจะกระทำเฉพาะในคดีที่จำเลยต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ถ้าผลการตรวจปัสสาวะปรากฏว่าได้ผลลบ (Negative) แสดงว่าในระยะเวลาประมาณ 7-10 วัน ก่อนการตรวจ จำเลยอาจจะมีได้เสพสารเสพติดจำพวกฝิ่นหรือสารที่ประกอบด้วยอนุพันธ์ของฝิ่น แต่ถ้าผลการตรวจสอบปรากฏว่าได้ผลบวก (Positive) ก็อาจจะมี ความหมายในทางตรงข้าม

วิธีการปฏิบัติในเรื่องนี้ก็คือ พนักงานคุมประพฤติจะเก็บปัสสาวะจำเลยและส่งไปตรวจที่โรงพยาบาลประจำจังหวัดที่มีบริการ ตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะ

8. การตรวจสอบสุขภาพและภาวะทางจิต การตรวจสอบสุขภาพและภาวะทางจิตจะทำให้ได้ทราบถึงความบกพร่องเกี่ยวกับสุขภาพและภาวะทางจิตของจำเลย การตรวจสอบสุขภาพและภาวะทางจิตจะมีความสำคัญอย่างมากในคดีต่อไปนี้

1) คดีที่จำเลยอ้างว่าตนเองมีสุขภาพหรือภาวะทางจิตไม่ปกติ เช่น ป่วยเป็นโรคหัวใจ โรคลมชัก โรคประสาทหรือโรคจิต ฯลฯ เพื่อตรวจสอบว่าข้อกล่าวอ้างของจำเลยเป็นจริงหรือไม่

2) คดีที่พนักงานคุมประพฤตินสงสัยว่าจำเลยจะมีสุขภาพหรือภาวะทางจิตไม่ปกติ ความสงสัยนี้อาจเกิดจากการสังเกตของพนักงานคุมประพฤติเองหรือบุคคลที่ใกล้ชิดจำเลยหรือแพทย์ก็ได้

3) คดียาเสพติด ทั้งนี้เพราะการที่จะตัดสินว่าจำเลยยังเสพยาเสพติดหรือไม่ นอกจากการตรวจปัสสาวะจะปรากฏผลบวก (Positive) แล้ว จะต้องดูสภาพร่างกายและจิตใจของจำเลยประกอบด้วย

สำนักงานคุมประพฤติจะมีแพทย์ซึ่งได้รับค่าจ้างเป็นรายชั่วโมงนั่งทำงานประจำทุกสำนักงานสัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง

9. การเขียนรายงาน พนักงานคุมประพฤติจะต้องเสนอรายงานการสืบเสาะและพินิจต่อศาลภายในกำหนดเวลา 15 วัน ตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติฯ แต่อาจขอขยายเวลาได้อีกไม่เกิน 30 วัน ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น

รายงานการสืบเสาะและพินิจประกอบด้วยข้อมูลที่ได้มาจากการสืบเสาะ ๆ และมีหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้ เพื่อแสดงถึงความบริสุทธิ์ของพนักงานคุมประพฤติและเป็นการยืนยันความถูกต้องของรายงานการสืบเสาะและพินิจในกรณีที่มีการคัดค้านรายงานนอกจากจะต้องเสนอข้อมูลที่ได้จากการสืบเสาะฯ แล้ว พนักงานคุมประเวดียังจะต้องเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการกับจำเลยรายนั้นด้วย เช่น จำคุก รอการลงโทษโดยไม่คุมความประพฤติหรือรอการลงโทษและกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ หรือในกรณีที่พนักงานคุมประพฤติไม่ต้องการเสนอข้อเสนอแนะต่อศาลก็อาจเสนอให้ศาลใช้ดุลพินิจตามแต่จะเห็นสมควรแต่อย่างไรก็ตามข้อเสนอแนะของพนักงานคุมประพฤติก็ไม่เป็นการผูกพันศาลที่จะต้องพิพากษาคดีตามข้อเสนอแนะของพนักงานคุมประพฤติ

10. การตรวจสอบรายงาน เมื่อพนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจเสร็จเรียบร้อยแล้วจะต้องได้รับการตรวจสอบความถูกต้องจากหัวหน้าพนักงานคุมประพฤติก่อนที่จะเสนอต่อศาลสำหรับต่างจังหวัดจะส่งสำเนารายงานการสืบเสาะและพินิจจำเลยทุกรายไปยังสำนักงานคุมประพฤติกลาง เพื่อตรวจสอบและเก็บไว้เป็นหลักฐานด้วย

ขั้นตอนในการควบคุมและสอดส่อง

1. ขั้นตอนของศาล เมื่อศาลจะพิพากษารอการลงโทษและกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติจำเลย ศาลจะต้องอ่านคำพิพากษาให้จำเลยฟังจนจำเลยเข้าใจว่าจำเลยมีหน้าที่จะต้องทำอะไร และถ้าจำเลยไม่ทำตามจำเลยจะได้รับผลอย่างไร พร้อมทั้งแจ้งให้จำเลยไปพบพนักงานคุมประพฤติและลงชื่อในหนังสือแจ้งผลคำพิพากษา (ค.ป. 4 แผนกศาลใช้) ให้เจ้าหน้าที่ธุรการส่งไปให้สำนักงานคุมประพฤติ ขั้นตอนนี้สำคัญมากเพราะถ้าจำเลยไม่เข้าใจและไม่ทราบว่าจะต้องไปพบพนักงานคุมประพฤติ จำเลยก็จะกลับบ้านและไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาล

2. ขั้นตอนของเจ้าหน้าที่ธุรการ เมื่อได้รับหนังสือแจ้งคำพิพากษา (ค.ป. 4 แผนกศาลใช้) แล้ว เจ้าหน้าที่ธุรการจะลงรับและนำเสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อดำเนินการต่อไปทันที

3. ขั้นตอนของพนักงานคุมประพฤติ

1. การหาข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ถูกคุมความประพฤติ มีวิธีดำเนินการเช่นเดียวกับการสืบเสาะและพินิจทุกประการ ทั้งนี้เพราะในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดนั้นพนักงานคุมประพฤติจะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้กระทำผิดที่ถูกต้องและชัดเจน จึงจะสามารถวางแผนเกี่ยวกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดนั้นได้ถูกต้องและประสบผลสำเร็จ

2. การคุมความประพฤติ ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญดังนี้คือ

ก. การควบคุมและสอดส่อง หมายถึงการที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด และการที่พนักงานคุมประพฤติออกไปสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติ ณ ที่บ้านหรือที่ทำงานหรือที่อื่น ๆ ผู้ถูกคุมความประพฤติไปบ่อย ๆ เพื่อทราบความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของผู้ถูกคุมความประพฤติและเพื่อทราบว่าการคุมความประพฤติได้ผลบ้างหรือไม่ หรือมีอุปสรรคอย่างไรบ้าง

ข. การบริการ หมายถึงการช่วยให้ผู้ถูกคุมความประพฤติและครอบครัวตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเกิดความกังวลหรืออาจเป็นสาเหตุที่นำไปสู่การกระทำผิดอีก โดยพนักงานคุมประพฤติจะติดต่อขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชน เช่น ผู้ถูกคุมความประพฤติที่ไม่มีงานทำและต้องการมีงานทำ พนักงานคุมประพฤติก็จะติดต่อขอความช่วยเหลือจากสำนักงานแรงงานจังหวัด ผู้ถูกคุมความ

ประพจน์ที่เป็นนักเรียนแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ในการศึกษาเล่าเรียน พนักงานคุมประพจน์ก็จะติดต่อขอความช่วยเหลือจากองค์การสังคมสงเคราะห์ต่าง ๆ หรือผู้ถูกคุมประพจน์ที่ติดยาเสพติด พนักงานคุมประพจน์ก็จะติดต่อขอความร่วมมือจากโรงพยาบาลหรือสถานบำบัดรักษาของเอกชน เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพจน์ได้รับการบำบัดรักษา เป็นต้น

ค. การให้คำแนะนำหรือการแก้ไขฟื้นฟู หมายถึงการที่พนักงานคุมประพจน์จะต้องช่วยผู้ถูกคุมความประพจน์ ครอบครัวและบุคคลที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจและเผชิญปัญหาต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและไม่เกี่ยวข้องโดยตรงตลอดจนใช้วิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสมในการแก้ปัญหานั้น ๆ ด้วย

3. การเสนอรายงานต่อศาล พนักงานคุมประพจน์จะต้องเสนอรายงานเกี่ยวกับผู้ถูกคุมความประพจน์ ดังนี้

ก. การรายงานการคุมความประพจน์เป็นระยะ ๆ เพื่อให้ศาลได้ทราบความเคลื่อนไหวของผู้ถูกคุมความประพจน์และผลการคุมความประพจน์ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ซึ่งในเรื่องนี้มีระเบียบภายในกำหนดไว้ว่า ในคดีที่ผู้ถูกคุมความประพจน์จะต้องมารายงานตัวต่อพนักงานคุมประพจน์ 10 ถึง 15 วันต่อครั้ง พนักงานคุมประพจน์จะต้องเสนอรายงานต่อศาลทุก 3 เดือน ในคดีที่ผู้ถูกคุมความประพจน์จะต้องมารายงานตัว 1 เดือน ต่อ 1 ครั้ง พนักงานคุมประพจน์จะต้องเสนอรายงานต่อศาลทุก ๆ 4 เดือน

ข. การรายงานเมื่อมีการผิดเงื่อนไข เช่น ศาลกำหนดให้มารายงานตัวกับพนักงานคุมประพจน์ทุก 1 เดือนต่อครั้ง แต่ผู้ถูกคุมความประพจน์จึงใจหลีกเลี่ยงไม่รายงานตัวหรือศาลกำหนดเงื่อนไขห้ามเสพยาเสพติด แต่ผู้ถูกคุมความประพจน์ยังเสพยาเสพติดเช่นเดิม เป็นต้น การรายงานเมื่อมีการผิดเงื่อนไขนี้ เป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพจน์ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพจน์ตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 เพื่อศาลจะได้จัดการกับผู้ถูกคุมความประพจน์ตามมาตรา 57 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

ค. การรายงานเมื่อพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป เช่น ผู้ถูกคุมความประพจน์ถูกจับกุมดำเนินคดีใหม่อีก หรือมีความประพจน์ในทางที่เสียหายมากขึ้น เป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพจน์ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพจน์ฯ เพื่อศาลจะได้จัดการกับผู้ถูกคุมความประพจน์ตามมาตรา 56 วรรคท้ายแห่งประมวลกฎหมายอาญา

ง. การรายงานเมื่อครบกำหนดระยะเวลาเพื่อคุมความประพจน์ เป็นการรายงานเพื่อสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติตามเงื่อนไข ความประพจน์และการประกอบอาชีพของผู้ถูกคุมความประพจน์ ซึ่งจะนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า ผู้ถูกคุมความประพจน์พ้นการคุมความประพจน์ไปด้วยดีหรือไม่

ผลการคุมประพฤติ

นับตั้งแต่เปิดสำนักงานเป็นต้นมา สำนักงานคุมประพฤติกลางได้บริการศาลในกรุงเทพมหานครทั้งในด้านการสืบเสาะและพินิจจำเลย และการควบคุมสอดส่องจำเลยที่ถูกคุมความประพฤติ โดยจะแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. การสืบเสาะและพินิจ ตามกฎหมายเกี่ยวกับการคุมประพฤติในปัจจุบันศาลจะสั่งให้สืบเสาะและพินิจจำเลยหรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล อย่างไรก็ตามในคดีส่วนมากที่จำเลยรับสารภาพ ข้อมูลเกี่ยวกับจำเลยที่ปรากฏในคำฟ้อง ในคำให้การและในสำนวนของศาลมีน้อยมาก บางครั้งข้อมูลขั้นต้น เช่น ชื่อของจำเลย อายุของจำเลย และที่อยู่อาศัยของจำเลย ก็เป็นข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจากจำเลยให้ข้อเท็จจริงที่เป็นเท็จต่อเจ้าพนักงานสอบสวนตั้งแต่แรกแล้ว และแม้ในคดีที่มีการสืบพยานข้อมูลที่ศาลควรจะทราบเป็นอย่างยิ่งอีกมากมาย เช่น ประวัติการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษและประวัติความประพฤติที่เสียหายก็ไม่ปรากฏเพราะการพิจารณาคดีส่วนใหญ่มุ่งจะพิสูจน์ว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามฟ้องหรือไม่ ดังนั้นการที่ศาลสั่งให้สืบเสาะและพินิจในคดีส่วนมากยกเว้นคดีมโนสาเร่ หรือคดีลหุโทษ หรือคดีที่ฟ้องด้วยวาจา จึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นมากด้วยข้อมูลที่ได้มาจากการสืบเสาะและพินิจ จะทำให้ศาลพิพากษาคดีด้วยความสบายใจและเป็นธรรม และจะมีผลต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นอย่างมาก ซึ่งในขณะเดียวกันก็จะมีผลในการป้องกันอาชญากรรมได้มากด้วย เพราะฉะนั้นการพิพากษาคดีที่มีพื้นฐานบนข้อมูลที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งที่ยิ่งปรารถนาที่สุดและศาลก็ควรที่จะสั่งให้สืบเสาะและพินิจจำเลยให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ตารางที่ 1

สถิติคดีที่ศาลต่าง ๆ มีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจจำแนกตามศาล
(ตั้งแต่วันที่ 7 ส.ค. 2522 ถึง วันที่ 31 ก.ค. 2524)

ศาล	ปี พ.ศ.			
	2522	2523	2524	รวม
อาญา	113	357	170	640
แขวงพระนครเหนือ	—	—	17	17
แขวงพระนครใต้	1	—	2	3
แขวงธนบุรี	3	1	20	24
รวม	117	358	209	684

ในรอบ 2 ปี ที่ผ่านมศาลต่าง ๆ ได้มีคำสั่งให้สำนักงานคุมประพฤติกลางสืบเสาะและพินิจจำเลยจำนวนพอสมควร (โปรดดูตารางที่ 1) ถ้าแยกตามประเภทของศาลอาญาสั่งให้สืบเสาะและพินิจมากที่สุดคือ ประมาณร้อยละ 93.56 ของคดีทั้งหมด

ตารางที่ 2

สถิติคดีที่ศาลมีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจจำแนกตามประเภทคดี
(ตั้งแต่วันที่ 7 ส.ค. 2522 ถึง วันที่ 31 ก.ค. 2524)

ปี พ.ศ.	ประเภทของคดี								รวม
	ยาเสพติดให้โทษ	เกี่ยวกับทรัพย์สิน	เกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	อาวุธ	ประมาท	ปลอมเอกสาร	อนาจาร	อื่น ๆ	
2522	38	34	7	20	9	3	—	6	117
2523	81	90	55	78	29	9	7	9	358
2524	21	76	28	48	25	3	—	8	209
รวม	140	200	90	146	63	15	7	23	684

และในบรรดาศาลแขวง ศาลแขวงธนบุรี สั่งให้สืบเสาะและพินิจมากที่สุด และถ้าพิจารณาตามประเภทความผิด จะเห็นได้ว่า ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินจะ

ตารางที่ 3

สถิติคดีที่ศาลต่าง ๆ มีคำสั่งให้ควบคุมและสอดส่องจำแนกตามศาล
(ตั้งแต่วันที่ 7 ส.ค. 2522 ถึงวันที่ 31 ก.ค. 2524)

ศาล	ปี พ.ศ.			
	2522	2523	2524	รวม
อาญา	193	226	183	602
แขวงพระนครเหนือ	79	131	86	296
แขวงพระนครใต้	46	267	138	451
แขวงธนบุรี	—	68	167	235
รวม	318	692	574	1,584

มากที่สุด สำหรับความผิดตามพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่มีโทษทางอาญา ปรากฏว่าความผิดต่อ พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ และต่อ พ.ร.บ. อาวุธปืนฯ เป็นประเภทความผิดที่ศาลสั่งให้สืบเสาะมากที่สุด (โปรดดูตารางที่ 2) แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาคดีที่ขึ้นสู่ศาลอาญาและศาลแขวงทั้งหมดที่เข้าเกณฑ์จำนวนหลายหมื่นคดีต่อปี ศาลก็ยังสั่งให้สืบเสาะและพินิจไม่มากเท่าที่ควร

ตารางที่ 4

สถิติคดีที่ศาลมีคำสั่งให้ควบคุมและสอดส่องจำแนกตามประเภทความผิด
(ตั้งแต่วันที่ 7 ส.ค. 2522 ถึง วันที่ 31 ก.ค. 2524)

ปี พ.ศ.	ประเภทความผิด								รวม
	ยาเสพติดให้โทษ	เกี่ยวกับทรัพย์สิน	เกี่ยวกับชีวิตร่างกาย	อาวุธ	ประมาท	การพนัน	อนาจาร	อื่น ๆ	
2522	147	25	11	13	2	116	—	4	318
2523	165	68	52	19	5	362	6	15	692
2524	206	49	48	10	20	221	—	20	574
รวม	518	142	111	42	27	699	6	39	1,584

ในรายงานสืบเสาะและพินิจ พนักงานคุมประพฤติจะเสนอความเห็นว่ามีจำนวนเป็นคนที่ประเภทด และควรจะใช้วิธีการแก้ไขวิธีใดจึงจะเป็นการเหมาะสม และจะเสนอข้อเสนอนั้นด้วยว่าศาลควรจะใช้วิธีใดจัดการกับจำเลย ประเด็นสำคัญก็คือว่าศาลเห็นพ้องกับเสนอนั้นของพนักงานคุมประพฤติมากน้อยเพียงใด ในปี 2522 ศาลมีคำพิพากษาไปในทำนองเดียวกับข้อเสนอแนะของพนักงานคุมประพฤติร้อยละ 68.05 ใน พ.ศ. 2523 ร้อยละ 72.65 และใน พ.ศ. 2524 ร้อยละ 70.13 เมื่อพิจารณาประเภทความผิดประกอบ ใน พ.ศ. 2522 ศาลเห็นพ้องด้วยกับข้อเสนอแนะในคดีทำร้ายร่างกายและคดียาเสพติดสูงสุด คือร้อยละ 71.4 และ 71.1 ตามลำดับ และใน พ.ศ. 2523 สูงสุดในคดียาเสพติดร้อยละ 78.00 สำหรับในคดีที่ศาลไม่เห็นพ้องกับข้อเสนอแนะของพนักงานคุมประพฤติ ศาลมีคำพิพากษาไปในทางที่เป็นคุณแก่จำเลยมากขึ้น ใน พ.ศ. 2522 ถึงร้อยละ 76.70 ใน พ.ศ. 2523 ร้อยละ 69.90 และใน พ.ศ. 2524 ร้อยละ 83.20

2. การควบคุมและสอดส่อง ตามกฎหมายถึงแม้ว่าจำเลยจะเข้าเกณฑ์ที่ศาลจะสั่งรอการลงโทษ และคุมความประพฤติ ศาลก็ไม่มีคำพิพากษาให้รอการลงโทษและคุมความประพฤติจำเลยทุกคน ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อมูลปรากฏในรายงานการสืบเสาะและพินิจและศาลมีดุลพินิจในการพิพากษาคดีอย่างเต็มที่ แต่เมื่อศาลจะมีคำพิพากษาให้รอการลงโทษและคุมความประพฤติจำเลยไว้ ศาลก็ควรจะต้องชี้แจงให้จำเลยเข้าใจว่าจำเลยจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขอะไรบ้างและจะต้องไปพบพนักงานคุมประพฤติตามกำหนดนัดอย่างเคร่งครัด ถ้าละเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข จำเลยจะต้องได้รับโทษอย่างไร เมื่อจำเลยเข้าใจจำเลยก็จะปฏิบัติตาม ในกรณีที่พนักงานคุมประพฤตรายงานว่าจำเลยผิดเงื่อนไข ศาลก็ควรจะต้องเรียกจำเลยไปพบเพื่อดำเนินการกับจำเลยต่อไปอย่างรวดเร็ว เพื่อแสดงให้เห็นว่าการที่ศาลสั่งคุมความประพฤติไม่ใช่เป็นการสั่งอย่างไม่มีจุดหมายและจำเลยจะเล่นเอาเถิดกับศาลไม่ได้

ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาศาลในกรุงเทพมหานครมีคำพิพากษาให้รอการลงโทษและคุมความประพฤติจำเลยไว้รวมทั้งหมด 1,584 คน (โปรดดูตารางที่ 3) เป็นที่น่าสังเกตว่าศาลแขวงทั้ง 3 ศาลรวมกันมีคำพิพากษาให้รอการกำหนดโทษและคุมความประพฤติจำเลยมากกว่าศาลอาญา ซึ่งตรงกันข้ามกับการสืบเสาะและพินิจ และถ้าพิจารณาแนวโน้มศาลอาญามีคำพิพากษาให้รอการลงโทษและคุมความประพฤติจำเลยน้อยลง ซึ่งยังไม่ทราบสาเหตุของแนวโน้มนี้ ส่วนศาลแขวงทั้ง 3 ศาล มีแนวโน้มสูงขึ้น เมื่อพิจารณาประเภทความผิดประกอบ (โปรดดูตารางที่ 4) ศาลมีคำพิพากษาให้รอการลงโทษและคุมความประพฤติในความผิดต่อ พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษมากที่สุด ความผิดต่อทรัพย์และต่อชีวิตร่างกายรองลงมาตามลำดับ

สำหรับผลของการคุมความประพฤติตามคำพิพากษาของศาลว่าได้ผลเป็นประการใด นั้น ขณะนี้ผู้ถูกคุมความประพฤติส่วนใหญ่ยังอยู่ระหว่างการคุมความประพฤติเฉพาะผู้ที่พ้นการคุมความประพฤติไปแล้วจำนวนหนึ่ง ผลของการคุมความประพฤติก็แตกต่างกันไปตามประเภทของความผิด ผู้ถูกคุมความประพฤติในคดี พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษพ้นการคุมความประพฤติไปด้วยดี ประมาณร้อยละ 70 ส่วนผู้ถูกคุมความประพฤติคดีอื่น ๆ พ้นการคุมความประพฤติไปประมาณ ร้อยละ 90 ซึ่งก็นับว่าการคุมความประพฤติได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ถ้าจะถามว่าการคุมความประพฤติ ป้องกันสังคมจากอาชญากรรมได้เพียงไร คำตอบก็น่าจะเป็นว่า การคุมความประพฤติป้องกันสังคมจากอาชญากรรมพอสมควร จากร้อยละ 70 ถึงร้อยละ 90

ระบบคุมประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่เป็นระบบงานใหม่ที่มีใช้ยังไม่แพร่หลาย และจะต้องได้รับการพิจารณากันอย่างจริงจัง และร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจน ประชาชนด้วย การคุมประพฤตินี้ใช้เป็นงานที่ทำสำเร็จได้ด้วยง่าย เจ้าหน้าที่ทุกชั้นตอนในกระบวนการนี้ต้องอุทิศกำลังกาย กำลังสติปัญญา และกำลังใจให้กับงานเพื่อกระบวนการนี้จะได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้กระทำความผิด แก้ไขฟื้นฟูผู้ที่ควรที่จะได้รับการแก้ไขทั้งในชุมชนและในคุกตารางเพื่อให้เป็นคนดีของสังคมต่อไป และเพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรม ตลอดจนคุ้มครองสังคมจากอาชญากรรมด้วย

งานราชทัณฑ์

งานราชทัณฑ์ในฐานะเป็นกลไกสำคัญสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรม นับเป็นหน่วยงานที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและการบังคับใช้กฎหมายภายใต้ หลักนิติธรรมเกี่ยวเนื่องอย่างใกล้ชิดกับกระบวนการยุติธรรมอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ตำรวจ อัยการ ศาล หน้าที่หลักของกรมราชทัณฑ์ประกอบด้วย การลงโทษ การควบคุม การให้การศึกษา อบรมวิชาการ ศิลธรรมจรรยา ฝึกหัดอาชีพและการสงเคราะห์ผู้ต้องขัง เพื่อให้กลับประพฤติตน เป็นพลเมืองดีที่ยึดมั่นในหลักการลงโทษ เพื่อแก้ไขความประพฤติผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล และมุ่งลงโทษอันเป็นการสนองผลกรรมแก่ผู้กระทำผิดเพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างอีกด้วย

การประสานงานภายในหน่วยงานราชทัณฑ์

การประสานงานภายในหน่วยงานราชทัณฑ์ หมายถึง การประสานงานระหว่างเรือนจำ และทัณฑสถานกับราชการส่วนกลาง กรมราชทัณฑ์ และการประสานงานภายในหน่วยงาน รับผิดชอบภายในเรือนจำและทัณฑสถานเอง ตลอดจนการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างเจ้าพนักงานเรือนจำ และทัณฑสถานกับผู้ต้องขัง นับเป็นการเริ่มต้นแห่งการจัดระเบียบ และการปฏิบัติงานราชทัณฑ์ ในส่วนรวมที่สำคัญยิ่ง ซึ่งจำเป็นต้องกำหนดให้มีการประสานนโยบายการปฏิบัติ และมีการ

ควบคุมตรวจตราการปฏิบัติงานลดหลั่นกันไปอย่างใกล้ชิดเหมาะสม การปฏิบัติหน้าที่อย่างมีเกียรติ ศักดิ์ศรี รวมถึงการจัดเจ้าหน้าที่ฝ่ายควบคุม ฝ่ายฝึกอบรมให้ได้สัดส่วนกับอัตราความจุของ เรือรบและจำนวนผู้ต้องขัง การจัดบริหารงานบุคคลในลักษณะเสริมสร้างความรับผิดชอบ ร่วมกัน ตลอดจนการกำหนดโครงการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังทั้งในด้านการศึกษาวิชาชีพ วิชาทั่วไป การอบรมทางศาสนาและศีลธรรม หรือแม้แต่ การใช้มาตรการคุมประพฤติ การลดวันต้องโทษ การพักการลงโทษ และการให้นักโทษเด็ดขาดทำงานสาธารณะในลักษณะที่สามารถสนอง ต่อต่อหลักการแก้ไขผู้กระทำผิด และเป็นปัจจัยเกื้อกูลต่อนโยบายลดปัญหาอาชญากรรมในสังคม ที่สอดคล้องกับเป้าหมายรวมของหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งแนวปฏิบัตินี้มีใช้เป็นแต่ เพียงการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานของกรมราชทัณฑ์แต่ฝ่ายเดียว แต่ยังเป็นปัจจัย เกื้อหนุนให้มีการประสานงานอันราบรื่นระหว่างหน่วยงานราชทัณฑ์ กับหน่วยงานในกระบวนการ ยุติธรรมอย่างใกล้ชิด ดังที่ Robert H. Scott ผู้เชี่ยวชาญกิจการอาญายุติธรรมสหรัฐอเมริกา กล่าวไว้ “การบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมโดยสภาพความเป็นจริง จะต้องมองในทัศนะ ระบบรวมที่มีการประสานระหว่างนโยบายและการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด แต่ในทางปฏิบัติได้มี อุปสรรคขัดขวางมิให้มีการประสานงาน ซึ่งได้แก่ ความขัดแย้งหรือความไม่แน่นอนแห่งนโยบาย การปฏิบัติของภายในหน่วยงานอาญายุติธรรมแต่ละหน่วย

ฉะนั้นการประสานงานในกระบวนการยุติธรรมจะเกิดขึ้นได้ก็โดยแต่ละหน่วยงานต้อง กำหนดนโยบายและแนวทางบริหารงานที่กำหนดเป้าหมายแน่นอน และมีความสอดคล้องกับแนว นโยบายการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของชาติ ในส่วนรวมโดยอาศัยปัจจัยจากการ เสนอแนะจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม การวินิจฉัยทางตุลาการ หลักการเหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายการร้องทุกข์ของประชาชน ตลอดจนการวิเคราะห์ อาชญากรรมและปัญหาสังคมจากหน่วยงานชำนาญพิเศษ เช่น หน่วยงานวิจัยของสถาบันการ ศึกษาชั้นสูง หน่วยงานวิจัยและวางแผนของแต่ละหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ถ้ามีการ ประสานกันอย่างใกล้ชิดก็จะมีผลต่อการสร้างเสริมนโยบายและแนวทางป้องกันปราบปรามและ แก้ไขปัญหาอาชญากรรมเป็นส่วนรวมได้อย่างดี

อุปสรรคข้อขัดข้องในกระบวนการยุติธรรม (รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องปัญหา การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ)

(1) ปัญหาความร่วมมือและการประสานงานในกระบวนการยุติธรรม

1. **ข้อปัญหา** การออกหมายเรียกพนักงานสอบสวนไปเป็นพยานศาลตั้งแต่นัดแรก ทั้ง ๆ ที่มีพยานไปเบิกความนัดแรกหลายคน พนักงานสอบสวนไปนัดแรกก็ยอมไม่ได้เบิกความ นับว่าทำให้เสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์

ข้อยุติ

อัยการควรออกหมายเรียกพนักงานสอบสวนไปในนัดครั้งต่อ ๆ ไป ซึ่งจะมีการเบิกความกันจริง ๆ

2. **ข้อปัญหา** อัยการมักจะนัดพยานพร้อม ๆ กันหลายปาก ทำให้ผู้ที่เป็นพยานเสียเวลาไปศาลหลายครั้งและต้องรอเป็นเวลานาน ทำให้พยานเบื่อหน่ายและไม่ยอมร่วมมือกับพนักงานสอบสวนอีกซึ่งเป็นผลให้ไม่ได้รับความร่วมมือในคดีอื่น ๆ

ข้อยุติ

อัยการควรนัดพยานเท่าที่จำเป็น

3. **ข้อปัญหา** การส่งผู้ต้องหาไปยังอัยการเพื่อฟ้อง มีปัญหากรณีที่ผู้ต้องหาประกันตัวชั้นสอบสวนและเมื่อพนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ ปรากฏว่าพนักงานอัยการไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาได้ทันในวันส่งสำนวน และทางผู้ต้องหาขอประกันตัวชั้นอัยการ ซึ่งพนักงานอัยการจะต้องให้ทางพนักงานสอบสวนเป็นคู่สัญญาในการประกันตัวเป็นการเพิ่มความรับผิดชอบให้กับพนักงานสอบสวน ในกรณีที่ตามตัวผู้ต้องหาและนายประกันไม่ได้

ข้อยุติ

ให้กรมตำรวจเสนอแก้ไขระเบียบไปทางกระทรวงมหาดไทย ให้พนักงานอัยการเป็นคู่สัญญาเสียเอง

4. **ข้อปัญหา** การสอบสวนที่ปฏิบัติขณะนี้คือ ต้องตั้งคำถามคำตอบทำให้สิ้นเปลืองเวลาและล่าช้ามาก ทางผู้แทนฝ่ายตำรวจเสนอให้มีการสอบสวนแบบร้อยแก้วลักษณะเดิม

ข้อยุติ

กรมตำรวจควรจะเสนอความเห็นในเรื่องนี้ให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณา

5. **ข้อปัญหา** กรณีที่ต้องขออนุมัติให้มีการจับกุมนั้นมีผลเสียทำให้สำนวนการสอบสวนล่าช้า เพราะมีขั้นตอนมาก ทางผู้แทนฝ่ายตำรวจเสนอให้มีการยกเลิกการขออนุมัติ ให้มีการจับกุมดังกล่าว

ข้อยุติ

กรมตำรวจควรจะเสนอความเห็นในเรื่องนี้ให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณา

6. **ข้อปัญหา** การจับกุมและปล่อยชั่วคราวผู้ถูกจับตามหมายจับของศาล บางครั้งมีปัญหา เนื่องจากว่าผู้ต้องหาได้ไปรายงานตัวต่อศาลตามหมายจับของศาลแล้วและทางศาลมิได้มี

หลักฐานอื่นใดแสดงว่าศาลได้ถอนหมายจับไปแล้ว จะเป็นการปฏิบัติโดยมิชอบด้วยกฎหมายและไม่สามารถทำการตรวจสอบได้

ข้อยุติ

ควรให้ศาลออกหลักฐานแสดงว่าศาลได้เพิกถอนหมายจับแล้วมอบให้แก่ตัวผู้ต้องหาไปแสดงกับพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้จับกุม แต่ขณะนี้ยังไม่มีระเบียบให้กระทำได้ ควรพิจารณาออกระเบียบเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อไป

7. **ข้อปัญหา** การจับกุมและปล่อยตัวชั่วคราวผู้ถูกจับตามหมายจับของศาล ในกรณีไปจับผู้ต้องหาในวันศุกร์ ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้เพื่อรอส่งตัวในวันจันทร์ หรือวันเปิดทำการ เพราะพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจให้ประกันตัว

ข้อยุติ

พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ประกันตัวได้ เพราะเมื่อมีอำนาจจับกุมตามหมายจับแล้วย่อมมีอำนาจให้ประกันตัวได้ด้วย

8. **ข้อปัญหา** ในกรณีที่ผู้แจ้งให้จับมักจะเอาสำเนาหมายจับที่ไม่มีผู้รับรองสำเนาโดยถ่ายเอกสารมาอีกต่อหนึ่ง มีปัญหาว่าพนักงานสอบสวนจะมีอำนาจจับหรือไม่

ข้ออภิปราย

ความเห็นแรก

เห็นว่าจับไม่ได้ เว้นแต่สำเนาหมายจับที่ศาลรับรองว่าถูกต้อง

ความเห็นที่สอง

เห็นว่าจับได้ ถ้าได้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 (4) กล่าวคือ เมื่อผู้ขอให้จับได้แจ้งว่าบุคคลผู้นั้นได้กระทำความผิดและได้ร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบแล้ว

9. **ข้อปัญหา** พนักงานสอบสวนมายื่นคำร้องขอฝากขังต่อศาลซึ่งตามกฎหมายจะต้องรอฟังคำสั่งศาล แต่ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนมักไม่รอฟังคำสั่งศาล เมื่อศาลสั่งคำร้องแล้วพนักงานสอบสวนจึงไม่ทราบคำสั่งศาล ผู้แทนฝ่ายตำรวจขอให้ศาลแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบในวันนั้น

ข้อยุติ

พนักงานสอบสวนมีหน้าที่มาฟังคำสั่งศาลหรือมารับคำสั่งจากศาลเองหากไม่อาจมาได้ ควรให้จัดเวรเจ้าหน้าที่ตำรวจมาฟังคำสั่งและแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบ

10. **ข้อปัญหา** กรณีที่พนักงานสอบสวนขอให้เข้าทำการสอบสวนผู้ต้องหาเพิ่มเติม มักจะต้องรอเป็นเวลานาน เพราะทางเรือนจำใช้วิธีการเหมือนญาติมาขอเยี่ยม ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้า และทางเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์มักไม่คุ้มครองผู้ต้องหามาให้ทำการสอบสวนโดยให้ผู้ต้องหาเอง ซึ่งบางครั้งผู้ต้องหาหลบเลี่ยงทำให้สอบเพิ่มเติมไม่ได้ และวันหยุดราชการไม่สามารถไปสอบสวนผู้ต้องหาได้

ข้อยุติ

ฝ่ายราชทัณฑ์กับตำรวจจะร่วมกันพิจารณาหามาตรการแก้ไขให้เกิดความรวดเร็วยิ่งขึ้น

11. **ข้อปัญหา** ในกรณีพนักงานสอบสวนนำตัวผู้เสียหายหรือพยานไปชี้ตัวผู้ต้องหาในเรือนจำ ซึ่งจะต้องมีการชี้ตัวและถ่ายภาพประกอบการชี้ตัว ทางเรือนจำจัดสถานที่ที่ไม่เหมาะสม ไม่อาจถ่ายรูปการชี้ตัวได้เนื่องจากมีลูกกรงเหล็กและตาข่ายอยู่

ข้อยุติ

ฝ่ายตำรวจและราชทัณฑ์จะร่วมกันพิจารณาหามาตรการแก้ไขต่อไป

12. **ข้อปัญหา** การนำผู้ต้องหาซึ่งเป็นคนวิกลจริตไปตรวจรักษาที่โรงพยาบาลนอกเรือนจำ มีปัญหาว่าใครมีอำนาจอนุญาตให้นำตัวไปตรวจรักษาเช่นนั้นได้

ข้อยุติ

1. ถ้ายังอยู่ในระหว่างสอบสวน เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่ยื่นคำร้องขออนุญาตต่อศาล เมื่อศาลอนุญาตแล้ว แจ้งคำสั่งไปที่เรือนจำ ทางเรือนจำจึงจะอนุญาตให้นำผู้ต้องหาออกไปได้

2. ศาลสั่งอนุญาตได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14 โดยศาลมีหนังสือไปถึงเรือนจำเอง หรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องขอขึ้นมาก็ได้

3. ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ให้อำนาจทางเรือนจำส่งตัวผู้ต้องหาที่วิกลจริตไปได้เอง จึงน่าจะอนุญาตให้ตำรวจคุมตัวผู้ต้องหาไปได้

13. **ข้อปัญหา** บันทึกประจำวันของตำรวจถือเป็นความลับหรือไม่เพราะบางแห่งขอดูได้ และบางแห่งขอดูไม่ได้ อ้างว่าเป็นความลับของราชการ

ข้อยุติ

ถือว่าเป็นความลับของทางราชการ แต่ผู้เสียหายมีสิทธิขอดูได้และถ้าทนายความได้รับมอบอำนาจจากผู้เสียหายโดยชัดแจ้งก็มีสิทธิดูได้ด้วย

14. **ข้อปัญหา** การสอบพยานของตำรวจสอบที่อยู่ไว้ไม่ชัดเจน ทำให้ส่งหมายให้แก่พยานไม่ได้

ข้อยุติ

ควรสอบให้ละเอียดถึงที่อยู่ทำงาน ภูมิลำเนาเดิม หรือถ้ามีโทรศัพท์ก็ระบุไว้ด้วย

15. **ข้อปัญหา** การส่งหมายให้พยานของตำรวจล่าช้า ปรากฏอยู่เสมอว่า เพิ่งไปส่งหมายให้แก่พยาน ก่อนวันนัดเพียงเล็กน้อย ทำให้พยานไม่มีโอกาสเตรียมตัว

ข้อยุติ

ควรให้ตำรวจส่งหมายแก่พยานโดยทันทีที่ได้รับหมายมา

16. **ข้อปัญหา** ตำรวจผู้ส่งหมายไม่บอกรายละเอียดแก่ผู้รับหมายหรือผู้แทนว่าไปพบใครที่ไหน เวลาใด ทำให้พยานไปพบอัยการล่าช้า ทำให้ไม่มีโอกาสเตรียมคดี

ข้อยุติ

ควรให้ตำรวจผู้ส่งหมายบอกรายละเอียดแก่ผู้รับหมาย หรือผู้แทนว่าไปพบอัยการคนใด กองใด ด้วย

17. **ข้อปัญหา** พนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้อัยการก่อนครบช่วง 3 วันสุดท้าย และมีความเห็นให้สั่งฟ้องด้วย ทำให้อัยการไม่มีเวลาพอที่จะพิจารณาสำนวนได้โดยละเอียด บางครั้งอาจจะต้องฟังไปก่อนทำให้เสียความเป็นธรรม

ข้อยุติ

ควรส่งสำนวนให้อัยการเป็นระยะเวลาอย่างน้อยเท่ากับระยะเวลาฝากขัง 1 ครั้ง

18. **ข้อปัญหา** ในกรณีพนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนเพิ่มเติม พนักงานสอบสวนยังสอบสวนล่าช้า

ข้อยุติ

ควรให้พนักงานสอบสวนเร่งสอบสวนเพิ่มเติมให้รวดเร็วยิ่งขึ้น

19. **ข้อปัญหา** ในกรณีที่อัยการคิดว่าความพร้อมกันสองบัลลังก์ ทางอัยการขอให้ศาลอีกบัลลังก์หนึ่งรอการพิจารณาอีกคดีหนึ่งไว้ก่อน บางศาลก็ไม่อนุญาต

ข้อยุติ

ทั้งสองฝ่ายรับไปเพื่อประสานงานกันต่อไป

20. **ข้อปัญหา** คดีที่ต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย พยานเท่าที่สืบมาสามารถฟังได้ว่าจำเลยกระทำผิด แต่มีบางศาลไม่ตัดพยานสืบพยานไปจนหมดทำให้คดีล่าช้ามาก กรณีเช่นนี้พนักงานอัยการโจทก์ก็ไม่กล้าขอตัดพยาน เพราะถ้าศาลยกฟ้องอัยการจะมีความผิดทางวินัย

ข้อยุติ

เป็นดุลพินิจของศาล ถ้าเห็นว่าพยานที่สืบมาฟังได้ว่า จำเลยได้กระทำผิดแล้ว ศาลควรตัดพยาน

24. **ข้อปัญหา** ในกรณีที่สืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลยเมื่อศาลสืบพยานมาได้บ้างแล้วศาลสั่งตัดพยาน แต่จัดรายงานกระบวนการพิจารณาว่าพนักงานอัยการโจทก์พอใจที่จะสืบพยานเพียงเท่านี้ ซึ่งหากศาลพิพากษายกฟ้อง อัยการโจทก์จะมีความผิดทางวินัย

ข้อยุติ

หากเป็นจริงตามปัญหา พนักงานอัยการควรจะต้องคัดค้านไว้ให้ปรากฏเป็นหลักฐานไว้ในสำนวน

22. **ข้อปัญหา** การออกหมายเรียกพยาน ศาลมักจะระบุเวลา 09.00 น. ทำให้พยานมาศาลสายกว่านี้ จึงขอเสนอให้ออกหมายเวลา 08.30 น. (และควรเขียนหมายเลขโทรศัพท์ไว้ในหมายด้วย)

ข้อยุติ

ขอให้ทางศาลพิจารณาดำเนินการตามข้อเสนอแนะต่อไป สำหรับหมายเรียกพยานบุคคล หมายเรียกพยานเอกสารหรือพยานวัตถุ ได้มีการระบุหมายเลขโทรศัพท์ของศาลที่ออกหมายหรือคำสั่งนั้นอยู่แล้ว

22. **ข้อปัญหา** ในกรณีที่ศาลออกหมายให้ผู้ปกครองนำเด็กมาศาล แต่ไปออกหมายถึงผู้ปกครองของเด็กโดยมิได้ระบุว่าให้นำเด็กมาด้วย ถึงวันนัดจึงมีผู้ปกครองมาศาลแต่เพียงผู้เดียว ทำให้ต้องเลื่อนคดีไป

ข้อยุติ

ขอให้ทางศาลพิจารณาแก้ไขต่อไป

24. **ข้อปัญหา** ในกรณีส่งประเด็นมาสืบ การออกหมายถึงพยานควรต้องเน้นให้ชัดว่าให้มาเบิกความที่ศาลไหน เพราะเคยปรากฏว่าพยานเข้าใจผิดได้เดินทางไปเบิกความที่ศาลที่ส่งประเด็น

ข้อยุติ

ขอให้ทางศาลรับไปพิจารณาดำเนินการตามข้อเสนอแนะนี้

25. **ข้อปัญหา** การนัดชี้ในทางปฏิบัติ ศาลจะกำหนดวันสืบพยานในวันขึ้นนั้นเลย ทำให้คดีล่าช้าเพราะต้องเลื่อนไปเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากอัยการ ทนายความมีวันว่างไม่ตรงกับที่นัดไว้

ข้อยุติ

เมื่อศาลนัดชี้แล้วควรนัดพร้อมอีกครั้งหนึ่ง โดยให้ระยะเวลาแก่จำเลยช่วงหนึ่ง เพื่อให้ไปหาทนายความ และนำทนายความหรือเสมียนทนายความมาศาล เพื่อกำหนดวันนัดสืบพยานจะทำให้ทนายความมีวันว่าตรงกับวันนัดสืบพยานไว้

26. **ข้อปัญหา** การพิจารณาคดีล่าช้าเนื่องจากศาล อัยการ ทนายความ ไม่ตรงต่อเวลานัด

ข้อยุติ

ให้ทุกฝ่ายตรงต่อเวลานัด และควรจะต้องมีการติดต่อและประสานงานกัน เช่น ให้มีการติดตั้งโทรศัพท์ระหว่างศาลกับอัยการ ให้สามารถเรียกกันได้อย่างรวดเร็ว เป็นต้น

27. **ข้อปัญหา** ศาลจำคำพยานโดยย่อ และบางครั้งก็ไม่จดคำพยานที่ทนายความถาม ทำให้เสียเปรียบในรูปคดี

ข้อยุติ

ศาลจดทะเบียนแต่ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับประเด็นข้อพิพาท ถ้าศาลไม่จดคำพยานที่อยู่ในประเด็น ให้คู่ความยื่นคำแถลงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 26

28. **ข้อปัญหา** การยึดทรัพย์นายประกันในคดีอาญา ควรเป็นหน้าที่ของอัยการในการนำยึดทรัพย์นายประกัน และเมื่อบังคับคดีเอากับทรัพย์ที่ประกันได้เงินไม่พอดตามสัญญาประกัน อัยการก็ควรเป็นผู้ดำเนินการยึดทรัพย์นายประกันอีก หรือควรจะเป็นหน้าที่ของผู้ใด

ข้ออภิปราย

ความเห็นฝ่ายอัยการ ทางอัยการเห็นว่าทางปฏิบัติเรื่องส่วนใหญ่มาจากศาลอาญาเมื่อมีการผิดสัญญาประกัน ศาลก็จะแจ้งให้อัยการทราบ ทางอัยการก็จะยื่นคำแถลงขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีทางเจ้าพนักงานบังคับคดีและให้หมายศาลเรียกนายประกันมาสอบถามเพราะทางอัยการไม่ทราบเรื่องมาก่อนเลยและไม่มีค่าใช้จ่ายด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเห็นควรให้แก้กฎหมายให้เป็นหน้าที่ของศาลหรือกรมบังคับคดีดำเนินในเรื่องนี้ต่อไป

ความเห็นฝ่ายนายความ ทางนายความเห็นว่าเรื่องนี้พระราชบัญญัติ อัยการ บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของทางกรมอัยการ จึงสมควรที่อัยการจะต้องรับผิดชอบดำเนินการในเรื่องนี้ ไม่ใช่จะผลักภาระให้บุคคลอื่น

ความเห็นฝ่ายกรมบังคับคดี ทางกรมบังคับคดีเห็นว่าเป็นหน้าที่ของอัยการในการนำ ยึดทรัพย์นายประกัน เพราะ พ.ร.บ. อัยการบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ จึงสมควร ให้พนักงานอัยการปฏิบัติหน้าที่นี้ไปโดยตลอด เพราะทางอัยการก็มีเครื่องมือในการช่วยดำเนินการ อยู่แล้ว เช่น พนักงานสอบสวน พนักงานที่ดิน เป็นต้น ส่วนเรื่องความรับผิดชอบในการนำยึด ทรัพย์ เช่น นำยึดทรัพย์ผิดนั้นก็เป็นเรื่องที่จะไปว่ากล่าวอีกเรื่องหนึ่งต่างหาก

ความเห็นทางฝ่ายศาล ทางฝ่ายศาลเห็นว่า เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการตามที่บัญญัติ ไว้ใน พ.ร.บ. พนักงานอัยการ มาตรา 11 และที่ว่าพนักงานอัยการไม่ทราบว่ามีทรัพย์สินของ นายประกันอยู่ที่ใดนั้น อัยการมีอำนาจที่จะทำคำร้องต่อศาลให้ไต่สวนหรือออกหมายเรียกลูกหนี้ ตามคำพิพากษาหรือบุคคลอื่นมาให้ถ้อยคำได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 277 เมื่อศาลมีคำสั่งประการใดแล้วฝ่ายผู้ถูกบังคับตามสัญญาประกัน หรือพนักงานอัยการมี อำนาจอุทธรณ์ฎีกาได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119

ข้อยุติ

ฝ่ายอัยการขอรับปัญหาในข้อนี้ไปพิจารณาต่อไป

29. ข้อปัญหา การยึดทรัพย์แทนค่าปรับในคดีอาญา ในกรณีที่จำเลยเป็นนิติบุคคลควร เป็นหน้าที่ของใครในการบังคับคดี (นำยึดทรัพย์ ตลอดจนการรักษาทรัพย์และการขายทอด ตลาด) เพราะไม่มีรายการทรัพย์สินที่จะยึดและไม่มีผู้นำยึด

ข้อยุติ

ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหาข้อนี้ต่อไป

30. ข้อปัญหา การโอนรถยนต์ที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยึดและขายในคดีล้มละลาย เมื่อแจ้งไปยังนายทะเบียนให้โอน ใส่ชื่อผู้ซื้อ ทางตำรวจให้มากรอกรายการตามแบบฟอร์มเป็น ผู้ขาย ซึ่งไม่จำเป็นเพราะคำสั่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในเรื่องนี้มีผลคล้ายคำสั่งศาล เนื่องจาก มีพระราชบัญญัติล้มละลายให้อำนาจโดยเฉพาะ ควรให้โอนไปให้โดยไม่ต้องกรอกแบบฟอร์ม

ข้อยุติ

ผู้แทนฝ่ายตำรวจรับจะไปพิจารณาแก้ไขต่อไป

31. **ข้อปัญหา** กรณีลูกหนี้กระทำผิดอาญา ตามพระราชบัญญัติล้มละลายที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีให้ ทางตำรวจมักไม่ยอมดำเนินการเกี่ยวให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ดำเนินการเอง กรณีนี้เป็นเรื่องเครื่องมือฝ่ายเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่พร้อมในเรื่องการจับกุม คุ่มขัง สอบสวน ดำรวจควรดำเนินการให้เพราะเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจอยู่แล้ว

ข้อยุติ

ผู้แทนฝ่ายตำรวจรับจะไปพิจารณาแก้ไขต่อไป

32. **ข้อปัญหา** การแจ้งความทรัพย์สินที่ยึดไว้ในคดีหาย ปรากฏว่าแจ้งแล้วเรื่องหายไปเลย ไม่ทราบผลคดีจากเจ้าพนักงานสอบสวน

ข้อยุติ

ผู้แทนฝ่ายตำรวจรับจะไปพิจารณาแก้ไขต่อไป

34. **ข้อปัญหา** เมื่อเจ้าพนักงานขอให้ตำรวจไปเป็นพยานในการวางหมายและคำคู่ความให้ผู้รับมักจะไม่ได้รับความช่วยเหลือ

ข้อยุติ

ผู้แทนฝ่ายตำรวจรับจะไปพิจารณาแก้ไขต่อไป

35. **ข้อปัญหา** กรมบังคับคดีเสนอว่านายมักไม่ให้ความร่วมมือหรือให้ความสะดวกในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานบังคับคดีหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ทำให้การบังคับคดีค้างค้ำเช่น

ก. ไม่ไปตามนัดโดยขอเลื่อนคดีอยู่เสมอ

ข. ขอเลื่อนคดีเป็นเวลานานโดยที่ยังมีวันว่างก่อนนั้น

ค. ขอเลื่อนโดยอ้างเหตุต่าง ๆ ซึ่งไม่มีมูล

ง. ไม่วางเงินค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายตามระเบียบ หรือไม่ติดต่อเพื่อดำเนินการบังคับคดี ภายในเวลาอันสมควร เนื่องจากกฎหมายไม่ได้กำหนดระยะเวลาไว้ทำให้การบังคับคดีค้างค้ำมาก

จ. แกล้งของดการบังคับคดีไว้ แล้วไม่แจ้งว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไปเป็นเหตุให้การบังคับคดีชะงักและค้างค้ำ

ฉ. ให้ความร่วมมือกับคู่ความที่ประสงค์จะประวิงคดี เช่น เขียนคำร้องขัดทรัพย์ให้กับผู้ร้องขัดทรัพย์ไถ่เวลาจะขายทรัพย์ ทั้งที่รู้ว่าไม่มีมูล ทำให้ต้องงดการบังคับคดีไว้และการบังคับคดีจึงล่าช้า

ข้ออภิปราย

ความเห็นฝ่ายที่ 1 เห็นว่าในกรณีที่มีการฟ้องคดีแพ่ง หรือให้การในคดีแพ่งอันเป็นเท็จ หรือทนายความร่วมมือกับคู่ความในการประวิงคดี เช่น เขียนคำร้องขจัดทรัพย์ให้กับผู้ร้องขจัดทรัพย์ ใกล้เคียงเวลาจะขายทรัพย์ทั้งที่ไม่มีมูล ทำให้ต้องงดการบังคับคดีไว้ และการบังคับคดีล่าช้านั้น ควรจะมีการแก้กฎหมายให้ลงโทษผู้ที่ฟ้องความแพ่ง หรือให้การในคดีแพ่ง อันเป็นเท็จ หรือร่วมกับคู่ความ เพื่อประวิงคดีด้วย

ความเห็นฝ่ายที่ 2 เห็นว่าไม่ควรแก้กฎหมายเพราะได้มีกฎหมายอาญาเอาผิดกับคู่ความที่เบิกความเท็จอยู่แล้ว และสำหรับทนายความนั้นก็มี พ.ร.บ. ทนายความ พ.ศ. 2508 เอาโทษทนายความฐานผิดมารยาททนายความ

ข้อยุติ

ที่ประชุมมีความเห็นชอบตามความเห็นฝ่ายที่ 2

36. ข้อปัญหา ผู้แทนฝ่ายราชทัณฑ์ได้เสนอปัญหาข้อข้องระหว่างราชทัณฑ์กับตำรวจหลายข้อ กล่าวคือ

ก. ตำรวจนำผู้ร้ายสำคัญมาฝากเรือนจำไม่ได้ดำเนินการตามระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการป้องกันผู้ต้องขังหรือจำเลยก่อการร้ายหรือหลบหนี ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2511

ข. การอายัดตัวผู้ต้องขังไม่ทำตามระเบียบที่มีอยู่ด้วย

ค. ศาลฝากผู้ต้องขังแต่ไม่มีตัวมาก็ควรหมายเหตุในหมาย เรื่องนี้บางรายไม่ได้หมายเหตุ ควรมีการปรึกษากันระหว่างศาลตำรวจและราชทัณฑ์

ง. ผู้ต้องขังครบฝากขังแล้วตำรวจไม่มารับตัวและไม่แจ้งเหตุใด ๆ ให้เรือนจำทราบ บางคดีสำคัญถ้าปล่อยไปก็เสียหาย จะรับหรือไม่รับก็ควรแจ้งให้เรือนจำทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 1 วัน

จ. การตรวจสอบประวัติผู้ต้องขังจากตำรวจล่าช้าและบางที่ไม่ละเอียดพอขอให้เร่งรัดและมีความละเอียดพอสมควรด้วย

ฉ. กรณีตำรวจขอผู้ต้องฝากขังไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ ควรขอผ่านศาล เพราะเป็นคนฝากของศาลมิใช่ขอจากเรือนจำโดยตรง

ข้อยุติ

ผู้แทนฝ่ายตำรวจรับไปพิจารณาแก้ไขตามข้อเสนอแนะของฝ่ายราชทัณฑ์ต่อไป

37. **ข้อปัญหา** ฝ่ายราชทัณฑ์เสนอว่าในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นโรคติดต่อและคดีไม่สำคัญ ควรให้ประกันหรือฝากโรงพยาบาลที่เกี่ยวข้อง หากส่งเข้าเรือนจำเป็นอันตรายแก่ส่วนรวมมาก เพราะไม่มีที่แยกขังเป็นส่วนสัดส่วนและในเรือนจำมีคนแน่นแออัดมาก

ข้อยุติ

ในเรื่องนี้ตามปกติอัยการหรือศาลมักให้ประกันตัวอยู่แล้ว ส่วนเรื่องนำผู้ต้องหาหรือจำเลยไปฝากโรงพยาบาลนั้น มีพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ให้อำนาจกระทรวงทำได้

38. **ข้อปัญหา** ฝ่ายราชทัณฑ์เสนอว่าเวลาที่ทนายเข้าพบผู้ต้องขังอยู่น่าบุคคลภายนอกเข้าไปด้วย เพราะมีปัญหาด้านการควบคุมและการปกครอง สำหรับญาตินั้นก็ควรให้ไปเยี่ยมในฐานะญาติ

ข้อยุติ

ฝ่ายทนายรับข้อเสนอของฝ่ายราชทัณฑ์ไปปฏิบัติ

39. **ข้อปัญหา** ฝ่ายราชทัณฑ์ได้เสนอว่ามีปัญหาข้อขัดข้องระหว่างราชทัณฑ์กับศาลหลายเรื่อง กล่าวคือ

ก. ศาลออกหมายล่าช้า โดยเฉพาะหมายปล่อย บางครั้งไปถึงเรือนจำเวลา 19.00 น. - 20.00 น. ทำให้เกิดข้อครหาว่า ศาลและราชทัณฑ์หาทางห่วงเหนียวเพราะต้องการสิ่งตอบแทน ควรออกหมายให้รวดเร็วยิ่งขึ้น

ข. การประทับตราในหมาย ไม่ควรประทับซ้อนกันหลายใบเพราะตรวจจะไม่พูน

ค. ลายเซ็นผู้พิพากษาในหมายควรมีนามเต็มไว้ด้วยจะสะดวกแก่การตรวจสอบ

ง. การออกหมายแจ้งโทษการกระทำผิดหลายกรรม ควรระบุแยกให้ชัดว่าเป็นความผิดฐานอะไร โทษเท่าใด อย่าเขียนแต่ฐานความผิดแล้วรวมโทษทั้งหมดเข้าด้วยกัน เพราะมีปัญหาในการพระราชทานอภัยโทษลดโทษ การเลื่อนชั้น

จ. แบบฟอร์มหมายศาลทุกประเภท ได้ใช้มานานแล้ว ศาลกับราชทัณฑ์ควรประชุมปรึกษากันแก้ไขปรับปรุงให้เกิดความสะดวกในทางปฏิบัติ

ฉ. ศาลควรออกหมายเบิกล่วงหน้า 1 วัน เพื่อที่ทางเรือนจำจะได้มีเวลาเตรียมตัว หากคดีสำคัญจะได้ประสานงานกับทางตำรวจได้

ข้อยุติ

ที่ประชุมขอให้กระทรวงยุติธรรมศาลและทางราชทัณฑ์รับข้อเสนอดังกล่าวไปพิจารณาแก้ไขต่อไป

40. **ข้อปัญหา** ฝ่ายทนายความเสนอว่าเอกสารที่พนักงานที่จะต้องส่งเป็นพยานหลักฐานต่อศาลอย่างแน่นอน เช่น แผนที่เกิดเหตุ บันทึกการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ทางอัยการมักจะส่งเอกสารดังกล่าวในวันสืบพยานทำให้ทนายความไม่มีโอกาสพิจารณาเอกสารนั้นได้โดยละเอียด อาจเกิดข้อบกพร่องในการดำเนินคดีได้ ควรให้อัยการส่งก่อนวันสืบพยานได้หรือไม่

ข้อยุติ

ที่ประชุมเห็นว่ากรณีเรื่องนี้เป็นดุลพินิจของพนักงานอัยการที่จะส่งก่อนหรือไม่ก็ได้โดยพิจารณาถึงเหตุผลและความจำเป็น เป็นเรื่อง ๆ ไป

(2) ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี

1. **ข้อปัญหา** พนักงานสอบสวนได้ควบคุมผู้ต้องหาได้ 6 วัน และวันที่ 7 ซึ่งตรงกับวันศุกร์ ผู้ต้องหาได้รับการประกันตัวไปในตอนเช้า ครั้นตอนเย็นนายประกันมาขอถอนประกันทำให้พนักงานสอบสวนไม่สามารถนำผู้ต้องหามาฝากขังต่อศาลทัน กรณีเช่นนี้พนักงานสอบสวนจะปฏิบัติอย่างไร

ข้ออภิปราย

ความเห็นแรก ไม่อนุญาตให้ถอนประกัน ซึ่งความเห็นนี้มีผู้แย้งว่า ไม่สามารถทำได้ เพราะนายประกันมีอำนาจที่จะขอถอนสัญญาประกันได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 116 และไม่มีข้อยกเว้นที่จะไม่อนุญาตให้ถอนประกันไว้

ความเห็นที่สอง เห็นว่าพนักงานสอบสวนให้ถอนประกันไปได้ แต่ยังมีอำนาจที่จะควบคุมผู้ต้องหาต่อไปอีก แล้วนำไปฝากขังในวันจันทร์หรือในวันเปิดราชการเพราะยังมีความจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 วรรคแรก

ความเห็นที่สาม เห็นว่าศาลควรจะมีคำสั่งให้มีการรับคำร้องและพิจารณาขอฝากขังจากพนักงานสอบสวนในวันหยุดราชการ

ความเห็นที่สี่ เห็นว่าควรให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาในระหว่างวันหยุดราชการได้โดยให้นำไปฝากขังต่อศาลในวันเปิดทำการ

ข้อยุติ

ฝ่ายตำรวจควรดำเนินการแก้กฎหมายให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาในระหว่างวันหยุดราชการได้โดยให้นำไปฝากขังต่อศาลได้ในวันเปิดทำการ ขณะที่ยังไม่ได้มีการแก้กฎหมาย ให้พนักงานสอบสวนติดต่อกับศาลเป็นการภายใน ให้ศาลจัดผู้พิพากษา

ไว้สำหรับรับคำร้อง และพิจารณาขอฝากขังจากพนักงานสอบสวนในวันหยุดราชการ ซึ่งขณะนี้ ศาลอาญาก็ได้อ่านแนวความสะดวกในเรื่องนี้เป็นการภายในอยู่แล้ว

2. **ข้อปัญหา** ฝ่ายตำรวจเสนอว่าบางคดีที่การสอบสวนไม่เสร็จสิ้นได้ภายในกำหนดเวลาฝากขังที่ศาลอนุญาตได้ เพราะต้องรอผลการตรวจพิสูจน์ของกลาง เช่น กัญชา ยาเสพติดให้โทษอื่น ๆ ลายพิมพ์นิ้วมือ ศาลมักจะอนุญาตให้ฝากขังได้เพียง 2 ครั้ง และในครั้งต่อไปศาลจะไม่อนุญาตโดยอ้างว่าไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะฝากขังต่อไปเป็นเหตุให้ต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไป

ข้ออภิปราย การตรวจพิสูจน์ของกลาง ตรวจสอบประวัติต้องใช้เวลานานพอสมควร เนื่องจากของกลางมีจำนวนมาก และมีกำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ควรที่ศาลจะผ่อนปรนในเรื่องนี้ให้เป็นพิเศษ

ข้อยุติ

เป็นดุลพินิจของศาลที่จะอนุญาตหรือไม่ก็ได้ โดยคำนึงถึงเสรีภาพของฝ่ายผู้ต้องหา เป็นสำคัญ หากปรากฏข้อเท็จจริงที่แน่ชัดต่อศาลว่า ข้ออ้างของพนักงานสอบสวนที่ว่า การตรวจพิสูจน์ของกลาง ตรวจสอบประวัติไม่สามารถทำให้แล้วเสร็จภายในกำหนดได้ ศาลก็ควรอนุญาตให้ตามคำขอของพนักงานสอบสวน

3. **ข้อปัญหา** ในคดีที่ขึ้นศาลแขวง การขอผลิตฟ้องฝากขัง ถ้าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ ศาลมักไม่อนุญาตให้ผลิตฟ้อง ฝากขัง โดยให้ยื่นฟ้องผู้ต้องหาภายในวันนั้นเลย ซึ่งในบางคดีมีความจำเป็นจะต้องสอบสวนข้อเท็จจริงบางอย่างเพิ่มเติม เช่น บาดแผลจะเป็นอันตรายสาหัสตามกฎหมายหรือไม่ หรือเป็นอันตรายแก่กายหรือไม่ หรือต้องสอบประวัติของผู้ต้องหาว่าเคยต้องโทษมาก่อนหรือไม่ เพื่อจะได้มีการขอให้เพิ่มโทษ

ข้ออภิปราย

ความเห็นที่หนึ่ง เห็นว่าบางกรณีจะฟ้องทันทีไม่ได้ เพราะพนักงานอัยการจะต้องรอพยานหลักฐานบางอย่างเพิ่มเติม ซึ่งเห็นควรให้ศาลอนุญาตให้ผลิตฟ้องได้

ความเห็นที่สอง เห็นว่า ตามกฎหมายจะต้องฟ้องทันทีที่จะทำการสอบสวนไม่ได้ แต่ถ้ามีเหตุจำเป็นจริง ๆ ก็ให้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อพิจารณาและทางแก้ก็อีกทางหนึ่งโดยขออนุญาตฟ้องต่ออธิบดีกรมอัยการได้ แต่มีผู้แย้งว่าถึงแม้จะฟ้องได้ก็ไม่มีประโยชน์เพราะได้ปล่อยตัวผู้ต้องหาไปแล้ว ทำให้ยากแก่การที่จะนำตัวผู้ต้องหามาฟ้องได้

ข้อยุติ

เมื่อผู้ต้องหาให้การรับสารภาพแล้ว ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา ในศาลแขวงจะต้องฟ้องต่อศาลทันที และสอบสวนต่อไปอีกไม่ได้

4. **ข้อปัญหา** วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการไต่สวนมูลฟ้องของศาลต่าง ๆ ยังลักลั่นกันอยู่ กล่าวคือ บางศาลก็ยอมรับสำเนาเอกสารเป็นพยานหลักฐาน แต่บางศาลกำหนดให้นำต้นฉบับเอกสารมาแสดง

ข้อยุติ

ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้สำเนาเอกสารน่าจะเพียงพอที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานได้ และศาลควรจะปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน

5. **ข้อปัญหา** ฝ่ายศาลเสนอว่า การยื่นคำฟ้องและคำคู่ความต่อศาลควรที่จะกระทำในตอนเช้า เพราะถ้ายื่นในตอนบ่ายจะมีปัญหาเกี่ยวกับการตรวจรับค่าฤชาธรรมเนียมและการเสนอสำนวนต่อผู้พิพากษาเพื่อสั่งคำฟ้องและคำคู่ความนั้น แต่ถ้าเป็นกรณีที่เป็นจริง ๆ ก็อาจยื่นในตอนบ่ายได้

ข้อยุติ

ที่ประชุมเห็นชอบตามที่ฝ่ายศาลเสนอ

6. **ข้อปัญหา** การส่งหมาย บางครั้งทำให้คดีล่าช้า เพราะรายงานการส่งหมายของเจ้าหน้าที่ไม่ตรงกัน ส่วนมากส่งหมายครั้งแรกไม่ได้

ข้อยุติ

ที่ประชุมเห็นว่า ควรแก้ปัญหาด้วยการระบุนุ้มีสำเนาของผู้รับหมายให้แจ้งชัดและเข้มงวดกวัดขันกับเจ้าหน้าที่เดินหมายให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงภูมิลำเนาของทนายความก็ควรที่จะแจ้งให้ศาลทราบด้วย

7. **ข้อปัญหา** การรับค่าฤชาธรรมเนียมของศาลน่าจะอนุโลมให้มีการรับเช็ค ซึ่งธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายสำหรับการชำระค่าธรรมเนียมศาลได้ และน่าจะมีหลักฐานการรับเงินค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าวออกให้ด้วย เพื่อที่คู่ความซึ่งเป็นนิติบุคคลจะได้ใช้เป็นหลักฐาน ในเรื่องค่าใช้จ่ายในงบดุลประจำปี

ข้ออภิปราย ควรยกเลิกการปิดแสตมป์ฤชากร โดยออกใบเสร็จรับเงินแทน ก็จะเป็นการแก้ปัญหาเรื่องหลักฐานการรับเงินค่าฤชาธรรมเนียม

ข้อยุติ

เห็นด้วยที่จะให้มีการยกเลิกการปิดแสตมป์ฤชากร และออกใบเสร็จรับเงินแทน โดยเสนอให้กระทรวงยุติธรรมดำเนินการต่อไป ส่วนเรื่องการรับเช็คซึ่งธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายสำหรับชำระค่าธรรมเนียมศาลนั้น ศาลก็ได้ยึดถือปฏิบัติไปบ้างแล้ว

8. **ข้อปัญหา** ในวันชี้สองสถาน คู่ความหรือทนายความมักไปศาล และไม่ได้มอบอำนาจให้เสมียนทนายความมาแทน ทำให้ต้องมีการเลื่อนคดีไปเป็นจำนวนมาก เนื่องจากวันนัดสืบพยานที่ศาลกำหนดนั้นไม่ตรงกับวันว่างของทนายความ และไม่อาจตกลงกันในประเด็นข้อพิพาทบางข้อได้อีกด้วย

ข้อยุติ

เห็นควรให้คู่ความหรือทนายความทั้งสองฝ่ายมาศาลในวันชี้สองสถานหรือมอบอำนาจให้เสมียนทนายความมาแทน ซึ่งจะช่วยการลดการเลื่อนคดีและอาจตกลงกันในประเด็นข้อพิพาทบางข้อได้อีกด้วย

9. **ข้อปัญหา** การอ้างและสืบพยานเอกสารในคดีแพ่งมักจะอ้างกันมาก ๆ เป็นปัญหาแก่ผู้ที่ได้รับคำสั่งให้ส่งเอกสารและเป็นปัญหาแก่ศาลในการเก็บรักษาและการขนย้ายไปห้องพิจารณาคดีที่มีการอ้างเอกสารเป็นล้น ๆ ต้องใช้รถเข็นแต่ใช้เอกสารจริง ๆ เพียงไม่กี่แผ่น

ข้อยุติ

ที่ประชุมเห็นว่า คู่ความในคดีแพ่งไม่ควรอ้างเอกสารจำนวนมาก ๆ ควรเลือกอ้างเอกสารเฉพาะที่จะใช้เท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

(1) การอ้างเอกสารจากพนักงานอัยการนั้นควรที่จะระบุให้แน่ชัดเจาะจงว่าต้องการเอกสารใด มิใช่อ้างเหมาทั้งสำนวนซึ่งถ้าเป็นสำนวนที่ยังไม่ได้มีการฟ้องพนักงานอัยการจะถือว่าเป็นความลับ การอ้างเอกสารจากพนักงานอัยการนี้ผู้อ้างควรติดตามผลและจะขอมาได้แต่เฉพาะสำเนาเท่านั้น ซึ่งผู้อ้างจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการถ่ายเอกสารด้วย

(2) การอ้างสำนวนของศาลอื่น ๆ ถ้าเป็นสำนวนคดีหมายเลขคำควรที่จะระบุเจาะจงมาว่าต้องการเอกสารใดและต้องไปขอสำเนามา ถ้าเป็นสำนวนคดีแดงศาลก็อาจยืมให้ได้

(3) การสืบพยานบุคคลรับรองพยานเอกสารนั้นเมื่อพยานเอกสารนั้นได้ส่งคู่ความอีกฝ่ายและพยานรับรองแล้ว ก็ไม่ควรที่จะต้องถามพยานเกี่ยวกับข้อความในเอกสารอย่างละเอียด เพราะศาลตรวจเอกสารนั่นเองได้และเอกสารนั้นก็รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้อยู่แล้ว

10. **ข้อปัญหา** การถอนตัวจากการเป็นทนายความ ทนายความบางท่านมักยื่นคำร้องขอถอนตัวจากการเป็นทนายความในวันนัดพิจารณานั้นเอง หรือก่อนวันนัดเพียง 2 - 3 วัน โดยมิได้ส่งสำเนาหรือแจ้งให้ตัวความทราบ บางท่านยื่นคำร้องแล้วก็ไม่มาศาลในคดีนั้นอีกเลย อันเป็นการไม่สะดวกแก่ตัวความ และทำให้ศาลต้องเลื่อนคดีไปเนื่องจากตัวความต้องไปหาทนายใหม่ทำให้การพิจารณาคดีล่าช้า

ข้อยุติ

ทนายความที่จะถอนตัวควรติดต่อแจ้งให้ตัวความทราบเสียก่อนโดยให้ตัวความลงชื่อรับทราบไว้ด้วย และควรถอนตัวเสียแต่เนิ่น ๆ เพื่อให้โอกาสตัวความ

ข้อเสนอแนะ กรณีที่ทนายความจะถอนตัวเนื่องจากตัวความไม่มาติดต่อกับทนายความนั้นควรแถลงให้ศาลทราบตามความจริง ไม่ควรใช้วิธีการถอนตัวจากการเป็นทนายแล้วปล่อยให้เป็นเรื่องของศาล และทนายความไม่ควรถอนตัวจากการเป็นทนายเนื่องจากเกรงว่าศาลจะไม่ให้เลื่อนคดี

11. **ข้อปัญหา** ปัจจุบันได้มีการเลื่อนคดีมาก โดยอ้างเหตุการณ์เจ็บป่วย ทำให้การพิจารณาคดีล่าช้า

ข้อยุติ

ควรที่ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทุกฝ่ายจะได้ร่วมมือประสานงานกันให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม ควรอ้างเหตุการณ์เลื่อนคดีเฉพาะที่จำเป็นจริง ๆ เท่านั้น

(3) ปัญหาข้อขัดข้องที่เกิดจากงานธุรการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

1. **ข้อปัญหา** หน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมยังไม่สามารถปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพได้เต็มที่

ข้อยุติ

หน่วยงานทุกหน่วยในกระบวนการยุติธรรมยังขาดแคลนอัตรากำลังและทนายความใหม่ ๆ ยังทำงานบกพร่องอยู่

ข้อเสนอแนะ ควรทำความเข้าใจกับ ก.พ. และสำนักงบประมาณให้เป็นปัญหาเรื่องการขาดแคลนอัตรากำลังของหน่วยราชการในกระบวนการยุติธรรม และให้เห็นความสำคัญของงานของศาล อัยการ ตำรวจ และราชทัณฑ์ด้วย

ควรให้มีการฝึกอบรมผู้ที่ออกไปประกอบอาชีพทนายความ โดยให้สมาคมทนายความกับเนติบัณฑิตยสภา ร่วมกันดำเนินการ

2. ปัญหาเรื่องคุณภาพของเจ้าหน้าที่ธุรการ

1. ปัญหาข้อขัดข้องของพนักงานอัยการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ธุรการของศาลแพ่ง

ก. เวลาที่ไปขอดูสำนวน เช่น ยื่นคำร้องต่อศาลแล้วจะขอดูคำสั่งมักไม่ได้รับ

ความสะดวก การตามหาสำนวนค่อนข้างสับสนไม่ทราบว่าจะสำนวนไปอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่คนใด

ข. เจ้าหน้าที่ของศาลแพ่งไม่ติดป้ายชื่อจึงทำให้ยากที่จะทราบได้ว่าผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่หรือไม่ และประจำอยู่แผนกงานใด

ค. เมื่อศาลมีคำสั่งให้ออกหมายต่าง ๆ แล้ว กว่าจะออกหมายให้ได้ใช้เวลานานมาก

ง. เมื่อตัวความมอบฉันทะให้มายื่นคำร้องขอเงินคืนกว่าจะได้รับเงินต้องคอยถึง 1 เดือน

จ. เมื่อศาลมีคำสั่งคำร้องแล้ว เจ้าหน้าที่มักแจ้งให้ทราบด้วยวาจาซึ่งทำให้คู่ความเสียใจมาก เพราะถ้าเจ้าหน้าที่บอกไม่ตรงกับที่ศาลสั่งก็ทำให้เป็นผลเสียแก่คดีอย่างยิ่ง

ฉ. ศาลขึ้นพิจารณาซ้ำ ซึ่งบางครั้งพบว่าสาเหตุมาจากหาเจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์ไม่ค่อยพบ ถึงแม้ว่าคู่ความจะมาพร้อมกันแล้ว ก็ไม่มีโอกาสไปแจ้งให้ผู้พิพากษาทราบได้

ช. การส่งหมายโดยเฉพาะหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องไม่เคยส่งครั้งเดียวได้ ทำให้เสียเวลาและเสียเงินของรัฐบาล

ญ. บัญชีนัดความประจำวันมีปิดประกาศไว้น้อยเกินไป ทำให้ต้องแย่งกันดูทั้งผังเขียนด้วยลายมือทำให้อ่านยาก เมื่อศาลแพ่งได้อาคารศาลแขวงเพิ่มขึ้นก็ไม่เปลี่ยนหมายเลขห้องพิจารณา เช่น ห้องพิจารณาหมายเลข 4 มีทั้งที่อาคารใหญ่และอาคารศาลแขวงทำให้คู่ความสับสนเข้าห้องพิจารณาผิด

ข้อยุติ

ขอให้ศาลแพ่งรับไปพิจารณาดำเนินการแก้ไขต่อไป

2. ปัญหาข้อขัดข้องของทนายความที่มีเกี่ยวกับปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ธุรการของศาลแพ่งมีดังนี้

ก. ทางศาลแพ่งควรประทับตรารับเอกสารที่ยื่นต่อศาลไว้ในสำเนาของทนายความ หรือออกไปรับคำคู่ความให้ทนาย เช่นเคยปรากฏว่าคำร้องที่ยื่นไว้หายไปจะยื่นคำร้องใหม่ก็ทำไม่ได้เพราะไม่มีหลักฐานมายืนยันได้

ข. ไม่ได้รับความสะดวกในการชำระเงินค่าธรรมเนียม เมื่อชำระแล้วทางศาลไม่ออกไปเสร็จให้จึงไม่มีหลักฐานไปอ้างอิงกับผู้อื่นว่าได้มีการชำระเงินให้กับศาลไปแล้ว ขอให้พิจารณาออกไปรับของศาลติดสำนวนไว้ด้วย

ค. การขอดูสำนวนทำได้ยากมากโดยเฉพาะแผนกเก็บสำนวนคดีแดง ขอเสนอให้ทนายทำหนังสือขอทราบคำสั่ง และศาลก็แจ้งให้ทราบโดยเอาไปเสียบไว้ให้ในที่ที่กำหนดไว้เพื่อว่าทางทนายจะได้มารับไปจะทำให้สะดวกขึ้นมาก

ง. เจ้าหน้าที่ให้บริการแก่ทนายความไม่เสมอภาคกัน ถ้าเป็นคนรู้จักกันหรือให้ประโยชน์ตอบแทนเจ้าหน้าที่ก็จะบริการดี

ข้อยุติ

ขอให้ศาลแพ่งรับไปพิจารณาดำเนินการแก้ไขต่อไป

3. ปัญหาเรื่องคุณภาพของเจ้าหน้าที่ธุรการของศาล

ก. ทางศาลได้รับคำร้องเรียนเสมอว่าเจ้าหน้าที่ไม่ให้บริการที่รวดเร็วเท่าที่ควร ซึ่งอาจมีส่วนเกี่ยวโยงมาจากการขาดแคลนอัตรากำลัง แต่สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือไม่มีการฝึกคนไว้ทดแทนกัน เมื่อเจ้าหน้าที่บางคนลาหยุด คนอื่นก็ไม่สามารถปฏิบัติงานทดแทนได้ การให้บริการแก่ประชาชนที่ศาลเด็กซึ่งควรจะมีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์คอยชี้แจงการติดต่อราชการศาลแต่ปรากฏว่ามีแต่โต๊ะติดป้ายประชาสัมพันธ์ตั้งไว้โดยไม่มีประชาสัมพันธ์มาปฏิบัติหน้าที่

ข. เจ้าหน้าที่ธุรการขาดความรู้ขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น เจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์ไม่มีความรู้แม้กระทั่งการกลัดสำนวนว่าควรเรียงลำดับเอกสารในสำนวนอย่างไร ทำให้เป็นอุปสรรคแก่การปฏิบัติงานของผู้พิพากษา

ค. เรื่องการที่หน้าบัลลังก์เรียกความชำนาญ ทางเจ้าหน้าที่ก็มีปัญหาว่าประกาศเรียกแล้วไม่พบ ดังนั้นจึงควรประกาศให้โจทก์ จำเลย หรือพยานที่มาศาล ไปแจ้งกับเจ้าหน้าที่ว่าตนมาศาลแล้วเมื่อเจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์ไปตรวจดูพบว่ามากันพร้อมก็จะไปแจ้งให้ศาลทราบได้ทันที

ข้อยุติ

ขอให้ศาลรับไปพิจารณาดำเนินการแก้ไขต่อไป

4. **ข้อปัญหา** ในคดีที่ศาลขอแรงทนายซึ่งเจ้าหน้าที่ศาลจะแจ้งขอแรงทนายไปที่ละราย ซึ่งส่วนใหญ่ในวันนัดพบจำเลยนั้นทนายความมักจะไม่ว่าง เมื่อถึงวันนัดสืบพยานนัดแรกจึงต้องขอเลื่อนคดีไป

ข้ออภิปราย ควรให้นัดหมายครั้งละหลายคน หากคนหนึ่งไม่ว่าง คนที่เหลือจะได้ว่าความแทนไปได้โดยไม่ต้องเลื่อนคดี อีกประการหนึ่งขณะนี้สมาคมทนายความได้ตั้งหน่วยช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายโดยมีทนายอาชีพ 60 - 70 คนมาทำงานให้โดยไม่คิดมูลค่า ศาลอาจขอแรงทนายเหล่านี้มาช่วยเป็นทนายแก้ต่างให้จำเลยในคดีศาลขอแรงก็ได้

ข้อยุติ

ให้ใช้วิธีการขอแรงทนายตามวิธีการเดิม ส่วนจะให้ขอครั้งละ 2-3 คนนั้น ไม่อาจทำได้เพราะอาจจะมาพร้อมกันที่หลายคนทำให้เสียเวลาแก่ทนายที่ไม่ได้ว่าความ และทำให้ต้องมีหนังสือไปขอแรงทนายผู้นั้นบ่อยขึ้น ส่วนการที่จะให้ขอแรงทนายที่สมาคมทนายความจัดไว้ช่วยเหลือประชาชนนั้น ทางสมาคมทนายความไม่สามารถจะให้ความช่วยเหลือได้เนื่องจากจำนวนทนายความยังมีจำกัด และจะช่วยเฉพาะกรณีจำเลยเป็นคนยากจนเท่านั้น

5. ข้อปัญหา เรื่องทนายความให้ประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ศาล

ข้ออภิปราย

ความเห็นที่ 1 เห็นว่าการที่ทนายความให้ประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ศาลนั้นทนายความตกอยู่ในสภาพจำยอมมิฉะนั้นจะถูกเจ้าหน้าที่กลั่นแกล้ง เช่น ยื่นฟ้องที่ศาลแพ่งถ้าไม่ให้เงินก็ต้องเสียเวลาคอยไม่น้อยกว่าครึ่งชั่วโมง และการขอดูสำนวนถ้าไม่ให้เงินก็หาสำนวนไม่พบ การคัดคำพยาน การส่งหมายก็เช่นเดียวกัน นอกจากนั้นยังต้องรับภาระในโอกาสวันเกิด แต่งงาน งานศพ ของเจ้าหน้าที่ตลอดจนซื้อสิ่งของต่าง ๆ ที่เจ้าหน้าที่นำมาจำหน่ายด้วย

ความเห็นที่ 2 เห็นว่าทนายความให้ประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ศาลเพื่ออาศัยความสะดวกเป็นพิเศษกว่าคนอื่นและเพื่อให้เจ้าหน้าที่ศาลดำเนินการที่ผิดกฎหมาย เช่น การคัดคำพยานเป็นผลให้เจ้าหน้าที่ศาลเคยตัวและต้องเรียกร้องค่าตอบแทนเป็นนิสัย ส่วนเรื่องที่ทนายอ้างว่าต้องเสียค่าส่งหมายมากเกินควรก็เป็นความผิดของทนายเองที่ไม่นำไปส่งหมายด้วยตนเองจึงเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติโดยมิชอบ

ข้อยุติ

ควรให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันแก้ไขโดยฝ่ายศาลต้องกวดขันความประพฤติของเจ้าหน้าที่ให้ละเว้นการรับประโยชน์ตอบแทนไม่ว่าในกรณีใด ๆ และทนายความก็ควรงดการให้ประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ศาล หากเจ้าหน้าที่ศาลกลั่นแกล้งก็ให้ร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาอีกทั้งควรมีการแก้ไข

กฎหมายบางเรื่อง เช่น ในเรื่องการส่งหมายนั้นเมื่อไปส่งหมายครั้งแรกไม่ได้ก็ให้ปิดหมายได้ทันที เพื่อเป็นการตัดโอกาสเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการส่งหมาย หรือใช้วิธีเหมาจ่าย ซึ่งจะ ทำให้เจ้าหน้าที่รีบจัดส่งหมายโดยเร็วเพราะไม่มีส่วนได้เสียเพิ่มขึ้น

6. **ข้อปัญหา** ในการยื่นคำร้องขอฝากขังระหว่างพนักงานสอบสวนกับเจ้าหน้าที่ที่ ศาล พนักงานสอบสวนมักไม่มายื่นคำร้องเอง หรือมายื่นคำร้องไว้แล้วก็กลับไปก่อน บางครั้ง ผู้ต้องหา แกล้งคัดค้านการขอฝากขัง หรือศาลต้องการทราบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมก็ไม่สามารถที่จะ สอบถามได้

ข้ออภิปราย

ความเห็นที่ 1 เห็นว่า ในการยื่นคำร้องขอฝากขังนั้น พนักงานสอบสวนไม่ใคร่เอาใจใส่ รับผิดชอบเนื่องจากสถานีตำรวจต่าง ๆ ใช้วิธีกำหนดให้พนักงานสอบสวนผลัดเปลี่ยนเป็นเวรกันมา ฝากขัง ซึ่งบ่อยครั้งที่พนักงานสอบสวนที่เป็นเวรไม่สนใจเตรียมตัวมาแม้กระทั่งว่าจะมาฝากขังใน เรื่องใดบ้างแล้วมาใช้วิธีค้นดูสำนวนที่ทางศาลอาญาเตรียมไว้ในแต่ละวัน จากนั้นจึงเขียนคำร้อง เอาเองแล้วยื่นต่อเจ้าหน้าที่จึงทำให้มีการหลงลืม ไม่ได้ยื่นคำร้องขอฝากขังในสำนวนที่หาไม่พบอยู่ เสมอและบางครั้งก็ถูกเจ้าหน้าที่ศาลกลับแก้ง้อเอาได้ ต่อมาทางศาลอาญาได้แจ้งไปให้สถานีตำรวจ ต่าง ๆ เตรียมคำร้องมาให้เรียบร้อยแล้วมายื่นต่อเจ้าหน้าที่ โดยทางศาลจะไม่ยอมให้ค้นดูสำนวน เหมือนเช่นแต่ก่อน แต่ก็ยังมีพนักงานสอบสวนจำนวนไม่น้อยที่ยังคงไม่เตรียมตัวและมาใช้วิธีขูดดู สำนวนเหมือนเดิมทำให้เจ้าหน้าที่ศาลไม่ได้รับความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ในการยื่น คำร้องขอฝากขังครั้งที่ 2 เป็นต้นไปซึ่งศาลจะไปนั่งพิจารณาสั่งคำร้องที่เรือนจำ พนักงานสอบสวน ก็จะทำคำร้องมายื่นทั้งไว้ที่ศาลแล้วไม่ไปให้ศาลสอบในขณะที่พิจารณาคำร้องทำให้ทางศาลไม่ สามารถทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาได้เต็มที่โดยเฉพาะเมื่อผู้ต้องหาแกล้งคัดค้าน การขอฝากขัง และการที่พนักงานสอบสวนจัดเวรกันมาขอฝากขังก็ทำให้ไม่สามารถชี้แจงความ จำเป็นให้ศาลทราบได้เนื่องจากไม่ใช่พนักงานสอบสวนเจ้าของสำนวน

ความเห็นที่ 2 เห็นว่านับตั้งแต่ทางศาลเริ่มกวดขันการยื่นคำร้องโดยให้เตรียมคำร้อง ไปก่อนให้เรียบร้อยนั้นก็ได้รับทราบว่าทางเจ้าหน้าที่ของศาลก็ได้ให้ความสะดวกแก่พนักงาน สอบสวนเป็นอย่างดีและทางตำรวจก็ได้กวดขันเรื่องนี้มากขึ้นเช่นกัน แต่ในเรื่องที่เห็นควรให้พนักงาน สอบสวนได้อยู่ชี้แจงต่อศาลในขณะที่นั่งพิจารณาคำร้องด้วยนั้น ทางกรมตำรวจก็ได้มีระเบียบ วางไว้แล้วว่าให้พนักงานสอบสวนเจ้าของสำนวนไปชี้แจงต่อศาลด้วยตนเองแต่ในสภาพปัจจุบัน ปริมาณงานได้เพิ่มมากขึ้นจนทางตำรวจไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ เพราะจะทำให้นายตำรวจ ทั้งสถานีตำรวจต้องมาติดพันอยู่กับการฝากขังของศาล แต่อย่างไรก็ตามทางสถานีตำรวจก็พยายาม

แก้ไขปัญหาในเรื่องนี้โดยจัดเวรฝากขังขึ้น สถานีตำรวจบางแห่งอย่างเช่น สน. พุ้มมหาเมฆ ได้กวดขันให้พนักงานสอบสวนที่เป็นเวรเตรียมการเรื่องคำร้องไปล่วงหน้าและให้ศึกษาสำนวน การสอบสวนที่จะฝากขังไว้จนสามารถชี้แจงให้ศาลฟังได้

ข้อยุติ

ที่ประชุมมีความเห็นว่าพนักงานสอบสวนควรเตรียมการเรื่องคำร้องขอฝากขัง และเจ้าหน้าที่มาให้เรียบร้อย ส่วนการชี้แจงให้ศาลฟังในขณะนั่งพิจารณาคำร้องนั้น พนักงานสอบสวนเจ้าของสำนวนควรมาศาลด้วยตนเอง หากไม่สามารถมาได้ก็ให้มอบหมายพนักงานสอบสวนเวรได้ แต่ต้องศึกษาการสอบสวนสำนวนที่ขอฝากขังจนสามารถชี้แจงให้ศาลฟังได้

7. **ข้อปัญหา** การผลิตฟ้องที่ศาลเด็ก ๆ นั้นเป็นการกระทบกระเทือนเสรีภาพผู้ต้องหาที่เป็นเยาวชน เพราะพนักงานสอบสวนอาจขอผลิตฟ้องได้ถึง 90 วัน หากผู้ต้องหาไม่ได้รับการประกันตัวจะทำให้เสียอนาคต

ข้ออภิปราย

การขอผลิตฟ้องที่ศาลเด็ก ๆ นั้นทางฝ่ายตำรวจได้พยายามเร่งรัดอยู่แล้ว และมีข้อตกลงกับทางสถานพินิจว่าสถานพินิจจะส่งรายงานการสืบเสาะมาให้พนักงานสอบสวนภายใน 18 วัน แต่ในทางปฏิบัติแล้วพนักงานสอบสวนจะได้รับล่าช้าถึง 2 เดือนจึงทำให้ไม่อาจสรุปสำนวน การสอบสวนได้

ข้อยุติ

พนักงานสอบสวนควรทำสำนวนการสอบสวนให้เสร็จสิ้นโดยเร็วและสถานพินิจควรส่งรายงานสืบเสาะให้พนักงานสอบสวนภายในกำหนด 18 วันด้วย

(4) การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม

1. **ข้อปัญหา** การตีราคาหลักประกันของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและศาลควรถือจากโทษปรับที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และควรอนุญาตให้มีการประกันด้วยบุคคลได้ การตีราคาหลักประกันจึงไม่ควรเกินกว่าโทษปรับ

ข้ออภิปราย

ในเรื่องการตีราคาหลักประกัน หากจะคำนวณจากค่าปรับที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว อาจจะไม่กว้างพอ เพราะความผิดบางประเภทมีโทษจำคุกรวมอยู่ด้วยซึ่งถือว่าโทษจำคุกเป็นโทษประธาน การพิจารณาหลักประกันจากโทษปรับในความผิดดังกล่าว จึงน่าจะแคบไป การจะอนุญาตให้ประกันตัวผู้ต้องหา หรือจำเลยนั้น นอกจากจะพิจารณาหลักประกันแล้วควรจะต้อง

พิจารณาข้ออื่น ๆ วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 ประกอบด้วย แต่สำหรับคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว นอกจากจะมีพิจารณาเหตุตาม มาตรา 108 ด้วยแล้ว การตีราคาหลักประกันเท่าโทษปรับก็น่าจะเป็นการเพียงพอแล้ว

ข้อยุติ

การอนุญาตให้ประกันผู้ต้องหาหรือจำเลย ควรอยู่ในดุลพินิจของผู้มีอำนาจเพื่อพิจารณาแต่ละราย ไม่ควรวางหลักเกณฑ์แน่นอนตายตัวลงไป ส่วนการประกันตัวบุคคลแต่เพียงอย่างเดียวกัน ขณะนี้ยังมีได้นำมาปฏิบัติ สมควรจะนำมาปฏิบัติซึ่งปัจจุบันศาลแขวงธนบุรี ได้มีนโยบายในเรื่องนี้อยู่แล้ว สำหรับศาล การอนุญาตให้ประกันตัวได้ถือตามคำแนะนำของประธานศาลฎีกา ซึ่งให้ไว้ ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2523 อยู่แล้ว

2. ข้อปัญหา ฝ่ายราชทัณฑ์เสนอให้แก้ไขเรื่องความแออัดของเรือนจำซึ่งทำให้ไม่อาจปฏิบัติให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ และมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติได้ ควรที่จะมีการอนุญาตให้ประกันตัว รอการลงอาญา หรือคุมความประพฤติให้มาก

ข้อยุติ

ควรเพิ่มงบประมาณในการก่อสร้างที่คุมขังให้เพียงพอกับจำนวนผู้ต้องขังและควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ด้านเทคนิค เช่น นักจิตวิทยา อนุศาสนาจารย์เพื่อดูแลและอบรมผู้ต้องขังด้วย ส่วนเรื่องการให้ประกันตัว การรอการลงอาญาหรือ คุมความประพฤตินั้น ศาลก็ได้กระทำอยู่แล้ว โดยพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้

3. ข้อปัญหา คำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวนบางครั้งเป็นคำรับสารภาพที่ได้มาโดยมิชอบ เพราะพนักงานสอบสวนให้ผู้ต้องหาเซ็นชื่อในกระดาษเปล่า ควรที่กรมตำรวจจะได้มีแบบฟอร์มคำรับสารภาพไว้ด้วย

ข้ออภิปราย

ฝ่ายตำรวจแถลงว่า เรื่องดังกล่าวกรมตำรวจถือเป็นปัญหาสำคัญและได้พิจารณาอย่างจริงจังทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ปัญหาดังกล่าวเหลือน้อยเต็มที ส่วนแบบฟอร์มคำรับสารภาพนั้นอาจไม่ได้ผลในทางปฏิบัติ อย่างไรก็ตามหากต้องการให้มีแบบฟอร์มคำรับสารภาพทางฝ่ายตำรวจก็อาจจัดทำขึ้นได้เพราะขณะนี้ก็มีแบบฟอร์มคำรับสารภาพสำหรับคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวงแล้ว การจัดทำแบบฟอร์มในคดีอื่นที่อยู่นอกอำนาจศาลแขวงก็น่าจะกระทำได้

ข้อยุติ

ที่ประชุมขอให้กรมตำรวจพิจารณาทำแบบฟอร์มคำรับสารภาพของผู้ต้องหาต่อไป

4. **ข้อปัญหา** การสอบสวนผู้ต้องหานั้น ควรสอบสวนต่อหน้าญาติผู้ใกล้ชิดหรือทนายความ และเมื่อผู้ต้องหาให้การรับสารภาพจะต้องมีบุคคลดังกล่าวอยู่ด้วย

ข้ออภิปราย

ความเห็นที่ 1 ซึ่งเป็นความเห็นฝ่ายทนายความ เห็นว่าสิทธิของผู้ต้องหาควรได้รับความคุ้มครอง การมีญาติ ผู้ใกล้ชิด หรือทนายความนั่งอยู่ด้วยขณะทำการสอบสวนย่อมเป็นหลักประกันความยุติธรรมที่จำเป็นจะมี และทำให้การดำเนินคดีรวดเร็วยิ่งขึ้นเพราะเมื่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มาร่วมรับรู้ด้วยแล้ว ย่อมไม่เกิดข้อโต้แย้งขึ้นในภายหลัง

ความเห็นที่ 2 ซึ่งเป็นความเห็นฝ่ายตำรวจ เห็นว่ากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยใช้ระบบกล่าวหา การพิสูจน์หักล้างข้อกล่าวหาควรกระทำในศาลในบางกรณี หากยอมให้ญาติผู้ใกล้ชิด หรือทนายความ ร่วมอยู่ด้วยในขณะที่ทำการสอบสวนอาจทำให้เสียรูปคดี หรืออาจไม่ได้ตัวผู้ร่วมกระทำผิดมาลงโทษ และอาจจะรวบรวมพยานหลักฐานได้ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ เพราะผู้เข้าฟังการสอบสวนได้ทราบถึงคำให้การของผู้ต้องหา ผู้ร่วมกระทำผิดอาจรู้ตัวและอาจมีการยกย้ายของกลางได้ อย่างไรก็ตาม ทางฝ่ายตำรวจเห็นว่าหากผู้ต้องหาจะพบทนายความสองต่อสองก่อนเริ่มการสอบสวนหรือหลังการสอบสวนเสร็จแล้ว ทางฝ่ายตำรวจก็ไม่ขัดข้อง

ความเห็นที่ 3 เห็นว่าควรให้ญาติ ผู้ใกล้ชิดหรือทนายความอยู่ด้วยในขณะที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา หรือตอนที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพก็เพียงพอแล้ว

ข้อยุติ

ที่ประชุมมีมติมอบเรื่องนี้ให้กระทรวงยุติธรรมรับไปพิจารณา

5. **ข้อปัญหา** ฝ่ายตำรวจขอให้ทางราชทัณฑ์ถ่ายรูป และทำประวัติของผู้พ้นโทษมอบให้กรมตำรวจเก็บรักษาไว้

ข้ออภิปราย

การถ่ายรูปและทำประวัติของผู้พ้นโทษเป็นเรื่องที่น่ากระทำเพราะจะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบประวัติของผู้พ้นโทษ ได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็วอันเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนทางหนึ่ง

ข้อยุติ

ฝ่ายราชทัณฑ์รับไว้พิจารณาเพื่อเสนอต่อกรมราชทัณฑ์ดำเนินการต่อไป

6. **ข้อปัญหา** ปัจจุบันการดำเนินคดียังไม่รวดเร็วเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากมีอุปสรรค และข้อขัดข้องมาจากหลายฝ่าย ทั้งศาล อัยการ ทนายความ ตำรวจ และราชทัณฑ์ สาเหตุแห่งความล่าช้านั้น มีด้วยกันหลายกรณี เช่น

ก. การสอบสวนล่าช้า เพราะต้องรอการตรวจพิสูจน์ของกลาง ตรวจลายพิมพ์นิ้วมือ เป็นต้น

ข. พยานหลักฐานไม่พร้อม

ค. มีการเลื่อนคดีบ่อยครั้ง

ง. บัลลังก์และผู้พิพากษามีไม่เพียงพอกับปริมาณงาน

ข้อยุติ

ให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวเพื่อให้การพิจารณาคดี ดำเนินไปรวดเร็ว ส่วนเรื่องบัลลังก์และผู้พิพากษาไม่เพียงพอนั้นควรให้กระทรวงยุติธรรมรับไป ดำเนินการแก้ไขต่อไป

สรุป

อุปสรรคข้อขัดข้องในกระบวนการยุติธรรมที่กล่าวแล้วข้างต้น มีสาระสำคัญดังนี้

1. ปัญหาความร่วมมือและการประสานงานในกระบวนการยุติธรรม
2. ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการกระบวนการพิจารณาคดี
3. ปัญหาข้อขัดข้องที่เกิดจากงานธุรการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม
4. การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม

คำถามท้ายบท

1. กระบวนการยุติธรรม หมายถึงอะไร? จงอธิบายให้เข้าใจ
2. การคุมประพฤติ มีลักษณะเช่นใด? จงอธิบาย
3. ข้อเสนอแนะการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพมีเช่นไร จงอธิบาย
อย่างมีเหตุผล?